

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Међународна полицијска сарадња у борби
против илегалних миграција
(Мастер рад)**

Ментор:
Проф. др Војислав Ђурђић

Студент:
Милош Љубић
Број индекса: М001/14-УП

Ниш, 2017.

Садржај

Уводна разматрања.....	1
I ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП.....	4
1. Појам илегалних миграција	4
2. Врсте миграција	7
3. Манифестација ораганизованих илегалних миграција	8
3.1. Србија на путу илегалних миграција.....	10
3.2. Методе које користе кријумчари илегалних миграната	15
3.3. Профил кријумчара миграната.....	17
3.4. Могућност супростављања илегалним миграцијама	21
4. Ризици илегалних миграција	23
4.1. Ризици пораста криминалитета.....	24
4.2. Здравствени ризици.....	26
4.3. Безбедносни ризици	29
4.4. Социјални ризици.....	29
5. Социјална реакција према илегалним мигрантима	30
6. Заштита илегалних миграната	32
7. Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграната.....	35
7.1. Превенција кријумчарења миграната	37
7.2. Међународна полицијска сарадња на пољу превентивног криминалистичко-.....	43
обавештајног рада.....	43
7.3. Међународна организација криминалистичке полиције – INTERPOL.....	44
7.4. Међународна организација криминалистичке полиције – EUROPOL.....	46
7.5. Међународна организација за миграције – ИОМ	47
7.6. Иницијатива за сарадњу у југоисточној Европи – SECI.....	50
7.7. Високи комесеријат Уједињених нација за избеглице - UNHCR	52
8. Кривичноправни сиситем Републике Србије у борби против илегалних миграција	54
8.1. Стратегија супростављања илегалним миграцијама у Републици Србији.....	59
9. Супростављање илегалним миграцијама у неким земљама југоисточне Европе	64
9.1. Федерација Босна и Херцеговина	64
9.2. Република Македонија.....	65

9.3. Република Хрватска	66
9.4. Република Бугарска	67
II РЕЗУЛТАТИ ЕМПИРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА	69
1. Опис истраживања	69
2. Предмет истраживања	70
3. Циљ и задаци истраживања	71
4. Хипотезе које су проверене истраживањем	72
5. Временске и просторне границе истраживања	72
6. Узорак и метод истраживања	72
7. Анализа резултата истраживања	73
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	80
БИБЛИОГРАФИЈА	83
Сажетак и кључне речи	90
Summary and keywords	91
Биографија	92

Уводна разматрања

Сагледавајући данашњу ситуацију у свету по питању безбедности, може се рећи да су свакодневна дешавања попут разних терористичких напада, чији смо свакодневни сведоци, а са друге стране и све већа експанзија организованих криминалних група, главни узрок угрожавања глобалне безбедности. Не ради се ту само о сукобима већих размера, о ратовима између држава, већ о ономе какве последице произведу.

Данас често виђамо из свакодневних приказа медија, да се говори о разним дешавањима и догађајима у свету, од којих су илегалне миграције једна од последица свих тих дешавања. С обзиром на ситуацију у Сирији, Ираку, Авганистану и другим државама у њиховом окружењу, свакодневно се сусрећемо са проболемима тренутне мигрантске кризе и свих тих људи који беже из зона захваћених ратним дешавањима, у потрази за спас и бољим животом.

Појавом илегалних миграција и тзв „данашњом великом сеобом народа“ из тих крајева долази до угрожавања безбедности земаља, како кроз транзитних земаља, тако и земаља које су коначна одредишта. Најпростије речено, долазак великог броја илегалних миграната, угрожава се економска и политичка стабилност, а тиме и безбедност становника транзитних и циљних одредишта илегалних миграната.

Из тих разлога, сви ти илегални мигранти који иду у жељену земљу дестинације, они са собом најчешће носе најосновније ствари, храну, лична докумената (уколико их имају код себе јер одрђен број илегалних миграната код себе не поседује никаква лична или друга документа) и гардеробе и др. Њихов циљ је стићи до безбедног одредишта (земље крајње дестинације), где ће моћи да започну „нови“ живот. Битно је напоменути да сами илегални мигранти упркос томе што на појединим местима могу лакше прећи државне границе, они не бирају превише средства и начине да илегално емигрирају.

Злоупотребом тренутне ситуације и „мигрантске кризе“ долази се до обнављања старих и формирања нових, добро организованих, криминалних организација које ће илегално превозити, транспортовати, тј. „кријумчарити“ људе. С обзиром на тренутни став наше државе, по питању проблема илегалних миграција, која се дефинише као транзитна земља миграната, да се помаже тим људима и дозволе лакши преласци

државних граница, многи то злоупотребљавају зарад неке материјалне користи, те долази до илегалних миграција и свега онога што оне носе са собом. Од почетка мигрантских криза, а вођени досадашњим искуством, поред државних полиција уско специјализованих за поступање са илегалним мигрантима (гранична полиција) као и оне које су опште надлежности или полиције специјализоване за обављање других полицијских послова, укључене су и међународне службе, пре свега полиције других држава које су погођене проблемима илегалних миграната, у борби против илегалних миграција, о чему ће бити речи у даљем раду.

Савремени глобализацијски токови, који су примарно усмерени ка интеграцији светског тржишта производње и капитала, имају за секундарне ефекте глобализацију криминала, миграција и организованих илегалних миграција као резултанту. Тиме илегалне миграције на прагу новог миленијума добијају нове димензије, тј. организоване форме и садржаје и нове вишеструке негативне ефекте по безбедност на националном и међународном нивоу.

Илегалне миграције све више одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату и експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације. Мали ризик и велика профитабилност изједначили су обим овог крими бизниса са илегалним прометом наркотика и оружја на глобалном нивоу.

Досадашњи угрожавајући ефекат организованих илегалних миграција, примарно изражен кроз дестабилизацију безбедности земље услед политичких и економских притисака међународне заједнице, а због пасивног односа према проблему, односно кроз нарушавање унутрашње стабилности и функционисање државних институција, допуњен је угрожавањем безбедности грађана многобројним кривичним делима, прекршајима и социопатолошким девијацијама с којима су илегалне миграције умрежене, угрожавањем породица имиграната у домену физичке, економске и здравствене безбедности и структуралним угрожавањем безбедности жртава разним облицима експлоатације.¹

Комплексност проблема организованих илегалних миграција изискује сложјену безбедносно криминалистичку реакцију при његовом решавању, односно ангажовање система безбедности у спречавању његовог настанка и сузбијања последица, као и

---

¹ Мијалковић С.; *Криминалистичко обавештајни раду у превенцији организованих илегалних миграција*, Наука, Безбедност, Полиција, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2007, стр. 76.

пружање помоћи и подршке жртвама на националном и међународном нивоу, уз уважавање актуелних безбедносних стандарда. Нови, организовани модели кријумчарења миграната указују на неопходност замене традиционалних криминалистичких метода тзв. специјалним истражним техникама, заснованим на традиционалним обавештајним методама обавештајних служби.

За криминалистичко оперативни рад је много значајније идентификовање законитости процеса реализације организованих илегалних миграција, односно најчешћих начина, места и времена илегалног прелажења државних граница, као и модалитета сарадње криминалних група са припадницима служби безбедности који им у томе помажу, и предвиђање догађаја у вези са тим.

Осим илегалних миграција данас смо, међутим, сведоци и других миграционих процеса који собом носе још теже последице када су у питању повреде човечности и међународног права и уопште права на живот и људско достојанство. То су принудне миграције или избеглиштво. Ова два вида миграција, илегалне и принудне не представљају само криминално-политички проблем, већ исто толико и социјални, политички, економски, прихолошки, виктимолошки, међународни. Познато је међутим, у криминологији и криминалној политици да и саме легалне миграције носе у себи одређени криминогени ризик, односно да представљају значајан криминогени фактор.

I ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП

1. Појам илегалних миграција

Миграције представљају савремени, глобални феномен који означава сваку трајнију промену места боравка појединца или друштвене групе, односно било који облик привременог или трајног кретања појединца у простору².

Миграције представљају физичко кретање, привремено или трајно пресељавање становништва из једног социокултурног амбијента у други, односно из једне земље у другу. Значи миграције могу бити унутрашње и међународне³.

Према томе, миграције подразумевају одсељавање (емиграцију) становништва са једног подручја и његово привремено или трајно настањивање (насељавање, тј. имиграцију) на друго.

Међународне миграције подразумевају свако прекогранично кретање становништва и његов пријем и присуство, различитог трајања, у земљи у коју се имигранти сливају, независно од субјективних мотива и индивидуалних обележја учесника овог процеса и миграционе политике земаља међу којима се миграција одвија.⁴ Два су примарна елемента у дефинисању међународних миграција: мобилност, тј. улазак и боравак у иностраној земљи, и странство држављанства.

Уколико су учињене сагласно са прописима земље из које се емигрира и земље у коју се емигрира, реч је о легалним миграцијама, у супротном, реч је о нелегалним миграцијама, односно о тзв. илегалним миграцијама, које се манифестују кроз неорганизоване и организоване форме.

Организоване илегалне миграције одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату или експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације. Манифестује се као кријумчарење миграната и трговина људима. Сваки случај трговине људима није уједно и облик илегалне миграције, већ само онај код којег жртва у процесу трговине илегално улази, транзира или борави на територији стране земље. Процене

---

² *Заштита права миграната у Србији: приручник за државне службенике и слижбенике у локалним самоуправама*, Међународна организација за миграције, Београд, 2012, стр. 11.

³ Мијалковић С.; *op. cit.* стр. 77.

⁴ Срдих, Ђ. Љ.; *Узроци и типови међународних миграција*, Међународни проблеми, број 4, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 1997, стр. 442.

међународне организације за миграције указују на то да у сваком моменту, широм света, од петнаест до тридесет милиона људи има статус илегалног миграната.

Под кријумчарењем миграната (људи) подразумева се обезбеђивање илегалног уласка у страну државу лица које није њен држављанин или нема стални боравак, у циљу стицања, на непосредан или посредан начин, финансијске или друге материјалне користи. Илегалан улазак је сваки прелазак државне границе без поштовања неопходних услова за легалан улазак у земљу пријема.⁵ Таква, посредничка делатност којом се омогућава илегалан улазак у страну земљу, уз сагласност лица која су предмет кријумчарења, назива се још и организованом илегалном имиграцијом. Одређење овог феномена у кривичном праву Републике Србије, слично је наведеном.⁶

Трговина људима подразумева врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја, или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем, у циљу експлоатације. Експлоатација обухвата, као минимум, експлоатацију проституције других лица или друге облике сексуалне експлоатације, принудни рад или службу, ропство или однос сличан ропству, сервитут или уклањање органа; пристанак жртве на намеравану експлоатацију је без значаја у случајевима у којима је коришћена било која мера изнета у подставу (а); врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање детета за сврхе експлоатације сматра се трговином људима чак и ако не обухвата било које од средстава изнетих у подставу (а); дете је особа млађа од 18 година.⁷

Из овог одређења се може закључити да прелазак међународно признате границе од стране жртве није неопходан услов за постојање трговине људима као облика

---

⁵ Члан 3. Протокола против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом који допуњава Конвенцију Уједињених нација против транснационалног организованог криминала, *Службени лист СРЈ–Међународни уговори*, број 6/2001.

⁶ Кривично дело из члана 350. – Недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи, *Службени гласник Републике Србије*, број 85/2005.

⁷ Члан 3. Протокола Уједињених нација за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом, који допуњава Конвенцију Уједињених нација против транснационалног организованог криминала, *Службени лист СРЈ–Међународни уговори*, број 6/2001.

транснационолног организованог криминала⁸. Осим тога, трговина људима не мора да буде реализована од стране организованих криминалних група.

Између поменутих појава се у теорији и пракси често не прави разлика. Значај разликовања ова два феномена огледа се у правној квалификацији појава угрожавања, односно у адекватном санкционисању преступника сходно тежини злочина који је учинио, посебно ако се има у виду да је трговина људима појава угрожавања, која је свакако друштвено опаснија од кријумчарења људи. Том приликом треба бити опрезан, јер је могуће да се иза кријумчарења људи крије трговина људима. Такође, разликовање је значајно и због пружања помоћи лицима објектима кријумчарења, с обзиром да би можда већу пажњу требало посветити жртвама трговине људима, управо због већег степена трауматизације настале услед примене силе и заснованог ропског положаја.

Неспорно је да између трговине људима и кријумчарења миграната постоји узрочна веза: обрасци кретања су слични, исти појединци и групе укључени су у разне аспекте њихове реализације, али обрасци догађања и излагања насиљу су потпуно различити, те се трговина људима не сме посматрати искључиво као облик илегалне миграције, већ и као озбиљан злочин и тешко кршење људских права експлоатацијом жртва⁹.

У нашем кривичном законодавству, решењима из Кривичног законика, која су ступила на снагу 1.1.2006. године, установљена су два кривична дела која санкционишу овај феномен: Недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење из члана 350. и трговина људима из члана 388. Кривичног законика Републике Србије. Такође је као посебно кривично дело установљена трговина децом ради усвојења из чл. 389¹⁰.

---

⁸ Одребде Протокола морају се тумачити „кроз призму“ члана 3 Конвенције Уједињених нација против транснационолног организованог криминала, *Службени лист СРЈ –Међународни уговори*, број 6/2001: дело је транснационолне природе уколико је учињено : 1) у више од једне државе, 2) у једној држави, али основна припрема, планирање, правац и контрола се одвијају у другој држави , 3) у једној држави, али укључује организован у групу криминалаца која оперише у више од једне државе, или 4) у једној држави, али има суштинске последице у другој држави.

⁹ Обрадовић, В: *Трговина женама у Босни и Херцеговини*, Амбасада САД и Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2004, стр. 90–91.

¹⁰ Кривични законик Републике Србије, (*Службени гласник РС*), бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).

2. Врсте миграција

Миграције се могу класификовати према различитим критеријумима. Према критеријуму да ли се врше унутар једне или више држава оне могу бити унутрашње (подразумевају кретање и настањивање становништва унутар граница једне државе) и међународне (подразумевају прекогранично кретање становништва и његово настањивање у другој држави).

Према трајању, миграције се деле на привремене (то су једнократне миграције код којих се мигранти по протеклу одређеног периода враћају у своје претходно пребивалиште или одлазе у треће место), повремене (мигранти одлазе и настањују се на нова подручја периодично, а након тог периода се враћају у своја места пребивалишта; најчешће је реч о сезонским миграцијама) и трајне (о којима је реч када мигранти имају намеру да на новом подручју остану трајно).

Према критеријуму законитости, миграције могу бити легалне (извршене у складу са прописима државе, ако је реч о унутрашњим миграцијама, односно у складу са прописима државе емиграције, државама транзита и државе имиграције, ако је реч о међународним миграцијама) и илегалне (извршене повредом прописа наведених држава).

Према критеријуму организованости, деле се на организоване (које одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату или експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације) и неорганизоване.

Најзад, према условљености, миграције можемо поделити на оне које су политички условљене, оне које су економски условљене, на миграције условљене природним катастрофама и друге.¹¹

Неки од најчешћих облика миграција су: миграције ради запошљавања, миграције ради образовања или усавршавања, миграције у професионалне или пословне сврхе, миграције ради усељења у другу земљу, миграције ради спајања породице итд.

---

¹¹ Милосављевић, М.: *Илегалне миграције, Кријумчарење и трговина људима – планетарни проблем – одабрани аспекти – Актуелна ситуација у Босни и Херцеговини*, Securitas, Сарајево, 2002, стр. 22.

Постојале су три чисте категорије миграција:

- 1) емиграционе,
- 2) имиграционе,
- 3) транзитне.

Све је већи број земаља које имају комбиноване карактеристике две или све три категорије и које су дефинитивно промениле свој првобитни постојећи валидни статус. Миграције као економске, гледајући на дефиницију имају нека заједничка обележја, мада узроци њиховог настајања могу, али не морају бити сасвим исти. Све зависи од личних атрибута економских миграната:

- 1) степен образовања,
- 2) етничко порекло,
- 3) географско порекло,
- 4) године старости и
- 5) пол особе.

Економске миграције могу бити :

- 1) легалне или скривене и
- 2) привремене или сталне.

3. Манифестација организованих илегалних миграција

Организоване илегалне миграције одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату или експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације. Манифестује се као кријумчарење миграната и трговина људима. Сваки случај трговине људима није уједно и облик илегалне миграције, већ само онај код којег жртва у процесу трговине илегално улази, транзира или борави на територији стране земље. Процене међународне организације за миграције (ИОМ) указују на то да у сваком моменту, широм света, од петнаест до тридесет милиона људи има статус илегалног миграната.

Све организованији приступ регрутовању, транспортовању, прихвату и експлоатацији међународних илегалних миграната за последицу има нове вишеструке негативне ефекте по људску, социјеталну, националну и међународну безбедност. С друге

стране, традиционалне криминалистичке, махом репресивне методе постале су недовољне за спречавање, откривање и пресецање мрежа кријумчарења и експлоатације миграната.

Због тога је неопходно реконцептуализовати традиционалне приступе супротстављању овом безбедносном ризику, преношењем тежишта са репресивних на превентивне методе, засноване на обавештајном раду, аналитичкој процени и прогнози ризика. С тим у вези, представљено је виђење могућности коришћења традиционалних полицијских и модерних обавештајних метода за прикупљање обавештајних информација, као и правце реформе актуелних аналитичких процењивачко-прогностичких активности, са сврхом супротстављања илегалним миграцијама.

Досадашњи угрожавајући ефекат организованих илегалних миграција, примарно изражен кроз дестабилизацију безбедности државе услед политичких и економских притисака међународне заједнице, а због пасивног односа према проблему, односно кроз нарушавање унутрашње стабилности и функционисање државних институција, допуњен је угрожавањем безбедности грађана многобројним кривичним делима, прекршајима и социопатолошким девијацијама с којима су илегалне миграције умрежене, угрожавањем породица илегалних миграната у домену физичке, здравствене и економске безбедности и структуралним угрожавањем безбедности жртава разним облицима експлоатације.

Еволуција организованог прелажења државне границе указује на то да више није реч само о „деликту против државе“, којим се повређује национални суверенитет и угрожава национална безбедност, већ и о виду вишеструког кршења великог броја људских права тзв. илегалних миграната, што без сумње представља угрожавање социјалне и људске безбедности.

Комплексност проблема организованих илегалних миграција изискује сложену безбедносно-криминалистичку реакцију при његовом решавању, односно ангажовање система безбедности у спречавању њиховог настанка и сузбијања последица, као и пружање помоћи и подршке жртвама на националном и међународном нивоу, уз уважавање актуелних безбедносних стандарда.¹²

---

¹² Мијалковић С.; *op. cit.* стр. 76.

3.1. Србија на путу илегалних миграција

Турско – грчка граница последњих неколико година је једна од главних тачака илегалних улазака у Европу миграната из Азије, Африке и са Блиског Истока. Већина миграната жели да прође кроз Грчку и настави своје путовање ка некој од земаља западне и северне Европе, често користећи правац Македонија – Србија. У питању су лица која напуштају своје земље порекла из више разлога.

Неки од њих су у страху од прогањања, неки беже од ратних сукоба, од тешких повреда људских права, друштвених (обичајних) норми, као и од рђавих економских и социјалних услова у својим земљама. Без обзира на разлоге, путују заједно и користе исте руте и модусе кретања. За Грчку их везује „проходност“ руте и разрађени илегални канали за прелазак граница.¹³

Разлози услед којих људи мигрирају варирају, комплексни су, и подложни променама. Људе који мигрирају није лако класификовати - они долазе из различитих околности и са другачијим пореклом.

Осетљивост подручја Западног Балкана, које представља транзитно чвориште за кријумчарење, трговину људима и генерално илегалне миграције, представља разлог за опрез надлежних органа приликом класификације одређених категорија миграната и самим тим поштовања међународних и унутрашњих стандарда у погледу њима гарантованих права. Поред тога, у Републици Србији изазов је још већи због чињенице да је у претходном периоду значајан број лица изразио намеру да затражи азил. Појединци који се налазе у ситуацијама угрожености, која може бити последица и напуштања земље порекла, изложени су ризику да постану жртве трговине људима. UNHCR је указао на постојање повећаног ризика од трговине људима за присилне мигранте, имајући у виду са каквим се потешкоћама суочавају ова лица током путовања и изгнанаства.

Мигрант или мигранткиња могу се успешно „кретати“ из једне категорије у другу, својим слободним избором или услед принудних околности. Разлика између разлога за миграцију није увек јасна и лако уочљива, а границе које унутрашњи правни поредак Републике Србије поставља између одређених категорија миграната захтевају изградњу јасне и кохерентне праксе и институционалног оквира који може да одговори изазовима

---

¹³ Изазови присилних миграција, *Други поглед на питање азила и реадмисије*, Група 484, Београд, 2013, стр.12.

фактичке ситуације, уз пуно поштовање међународних стандарда заштите људских права свих миграната.

Успостављање оваквог система захтева усклађено деловање свих релевантих институција, како оних које креирају одређене политике, тако и оних чији је задатак да те политике спроводе. Мешовити миграцијски токови са којима се Србија суочава, намећу потребу за непосреднијим повезивањем и координираним радом надлежних органа чије ингеренције се односе на различите категорије миграната - тражиоце азила, ирегуларне мигранте и жртве трговине људима.¹⁴

Србија се налази на главном и добро познатом правцу кретања миграната из азијских и афричких земаља ка Западној Европи. Њихов пут, било да почиње у Пакистану, Авганистану, Сомалији или Еритреји по правилу их води преко Турске, Грчке и Македоније до Србије. Пропустљивост турско-грчке границе континуирано негативно утиче на ситуацију у Србији. Током летњих месеци 2011. године, према процени FRONTEX, више од 6.000 лица месечно – 200 дневно – успевало је да пређе турско-грчку границу; у јануару 2012. овај број је пао на приближно 2.800¹⁵. Грчки министар за заштиту грађана известио је да је у 2011. години 99.368 лица ухапшено због илегалног уласка или боравка и да је поднето 9.311 захтева за азил од којих је 9.175 одбијено. Тренд илегалног кретања преко граница у региону, пре свега македонско - српске границе ће се наставити. Конфигурација терена, разрађене руте кријумчара, близина насељених места граници стварају погодна тло да се овај феномен настави.

Копнена рута, Македонија–Србија–Мађарска је у претходном периоду била доминантно коришћена. Решеност надлежних органа Србије, Мађарске и Аустрије да се супроставе оваквом тренду резултирала је потписивањем Заједничке тројне декларације о потребним корацима за ефикасну борбу против илегалних миграција¹⁶. Мађарска гранична полиција ради уз подршку Аустрије, а са њима су са мађарске стране границе и представници МУП-а Србије када се спроводе заједничке операције. Поред чињенице да је мађарска граница боље обезбеђена и значајно измењене прилике у Мађарској допринеле

---

¹⁴ Изазови присилних миграција у Србији, *Стање људских права тражиоца азила и повратника по основу споразума о реадмисији*, Група 484, Београд, 2012, стр. 6.

¹⁵ <https://euobserver.com/justice/115702> преузето 17.12.2016.године.

¹⁶ Заједничка декларација савезног министра унутрашњих послова Републике Аустрије, министра унутрашњих послова Републике Мађарске и министра унутрашњих послова РС потписана је у Будимпешти 6.окотбра 2011. године.

су да је почев од новембра 2011. године све актуелнији правац кретања преко Хрватске. Према подацима МУП-а РС, током 2011. године 844 мигранта, страних држављана, прешло је илегално на територију Мађарке и било враћено по споразумима о реадмисији¹⁷.

У прва четири месеца 2012. године тај број је износио 27010. Према подацима Мађарског хелсиншког одбора у 2011. години евидентиране су чак 3.752 депортације на мађарско-српској граници.

Државе из којих у Србију пристиже највише миграната и даље су Авганистан, Сирија, Сомалија и Пакистан, а значајан број долази из Палестине као и из северноафричких држава као што су Алжир, Либија, Тунис и Мароко. Лица пореклом из Сирије још увек има у великом броју. Међутим, уколико се конфликт у овој држави настави и даље ескалира, очекује се да се на територији РС нађе и већи број сиријских држављана. МУП РС даје податак по коме је, у односу на 2010. годину, када је евидентирано око 2.500 ирегуларних миграната, до децембра 2011. године регистровано око 9.500. За ова лица карактеристично је да углавном не поседују лична документа, да им се идентитет утврђује на основу изјава и да на територију РС улазе на неки од незаконитих начина, често користећи услуге кријумчара.

„Највећи број ирегуларних миграната, страних држављања откривених у недозвољеном преласку државне границе, недозвољеном боравку или транзиту преко територије Србије, индетификовани су од стране надлежних органа као економски мигранти док је број тражилца азила знатно мањи“

Поред ирегуларних миграција које се одвијају копном, као нови тренд препознат је и модус доласка држављања Турске преко аеродрома у региону. Држављани ове земље у Србију долазе легално јер им за улазак у Србију и у земље у региону нису потребне визе, али са територије Србије покушавају да на илегалан начин уђу на територију неке од земаља ЕУ.¹⁸

Када је у питању кријумчарење економских миграната, где се Република Србија углавном појављује као транзитна територија, карактеристично је да ову популацију чине страни држављани оба пола, различитог узраста и професија, те лица из сиромашнијих

¹⁷ <http://www.politika.rs/scc/clanak/219388/Пегални-мигранти-хрле-ка-Subotici> преузето 19.12.2016.године.

¹⁸ Изазови присилних миграција у Србији, *Стање људских права тражиоца азила и повратника по основу споразума о реадмисији*, Група 484, Београд, 2012, стр. 8.

слојева, која углавном не познају ниједан језик осим матерњег, мада један проценат њих говори енглески језик. Најчешће су то лица из земаља Блиског Истока и Азије (превасходно из Ирака, Сирије, Авганистана, Пакистана, Сомалије и Нигерије).

У новијем периоду, територија Косово и Метохија, с обзиром на либерални режим уласка странаца, представља подручје на којем се окупљају илегални мигранти, одакле се врши њихов даљи трансфер преко територије централне Србије, односно Црне Горе ка земљама Западне Европе.

Са безбедносног становишта, ради се о релативно новој појави, с обзиром на чињеницу да се кријумчарење албанских миграната, углавном, одвијало илегалним путем преко Јадранског мора до Италије. Разлози за установљавање нових, копнених канала за илегалне миграције су разноврсни, а један од њих је недовољна контрола границе између Републике Албаније и Косова и Метохије.

Организатори илегалних миграција са Косова и Метохије углавном су лица албанске националности која, осим транзита, организују и привремени боравак илегалних миграната на подручју Косова.

Транспорт илегалних миграната са територије Косова и Метохије, тачније из Косовске Митровице до Новог Пазара, углавном се обавља приватним комби-возилима, а затим редовном аутобуском линијом појединих аутопревозничких агенција које саобраћају на релацији Нови Пазар - Београд, а затим преко Београда ка земљама Европске Уније.

По доласку на територију Србије, канали за илегалне миграције рачвају се у три правца. Један, преко Суботице иде ка Мађарској, други преко реке Дрине, у Босну и Херцеговину, а трећи, углавном, у Хрватску, и даље ка земљама Западне Европе.

Најчешће коришћене технике илегалних прелазака државне границе су:

- а) коришћење фалсификованих или туђих документа на граничним прелазима,
- б) прелазак државне границе ван граничних прелаза, најчешће ноћу или при смањеној видљивости,
- ц) скривање миграната у посебно адаптираним превозним средствима (камионима, бродовима, возовима и слично), и

д) чекање повољног тренутка за укрцавање и прихватање за возила без знања возача (тако нпр. Мигранти често користе непажњу или одсутност возача камиона и улазе у товарни део возила).

Приликом илегалних прелазака мигранти користе фалсификована документа, затим тзв. „зелене прелазе” (ван граничних прелазача), или пак путовања у статусу „слепих путника”, које организатори скривају у специјално адаптираним превозним средствима (камионима, возовима, бродовима и сл.), при чему ови „слепи путници” у крајње нехуманим условима проводе више часова, чекајући на везе или на „повољан тренутак” за превоз док учесници у ланцу често користе управо њихову беспомоћност, па их избацују било где, чак и у „лажним западним државама”. С обзиром да од стране организатора често бивају изиграни, кријумчарени мигранти су принуђени да се сами сналазе, а због непознавања језика и непознатог терена, по правилу, завршавају у рукама полиције, чији их припадници смештају у Прихватилиште за странце, одакле, по утврђивању идентитета, бивају протерани из земље, уз изрицање мере забране уласка у одређеном временском периоду или трајно.

Тренутна ситуација што се тиче илегалних миграција на тзв. „балканској рути“ је таква да је од 09. 03. 2016. године дошло до затварања наведене руте за кријумчарење миграната, због великог прилива илегалних миграната у току 2015. године, где се процењује да је у Европу дошло преко милион илегалних миграната из евроазијских земаља. Многе државе које се налази на „балканској рути“ промениле су начин поступања са илегалним мигрантима, промениле су политику и однос према наведеном проблему, што кроз промене у унутрашњем законодавству, што кроз другачије организације институција које се баве овом проблематиком.

Земље погођене овим проблемом, поред полицијских органа које се баве спречавањем и сузбијањем илегалних миграција, као подршку уводе и војску која обавља послове из своје надлежности на обезбеђењу државне границе. Наша држава почевши од 22.07.2016. године формира заједничке снаге војске и полиције које координирано делују на спречавању и сузбијању илегалних миграција на државним границама које су највише погођене овим проблемом, пре свега на граници са Републиком Македонијом и Републиком Бугарском. Такав начин поступања у великој мери смањено је илегалне миграције, мањи је број покушаја илегалних прелазача у односу на неки раније период јер

због већег присуства органа безбедности на терену, илегални мигранти принуђени су да мењају начин преласка државне границе и да мењају досадашње руте новим.

3.2. Методе које користе кријумчари илегалних миграната

Код кријумчарења илегалних миграната најчешће се јављају две фазе:

1. фаза контакта кријумчара и потенцијалног илегалног мигранта и
2. фаза транспорта.

У случају кријумчарења илегалних миграната однос мигранат - кријумчар далеко је другачији и та веза заснована је на обостраном интересу, мигрант жели илегално да уђе у земљу и за услугу пребацивања плаћа кријумчару одређену своту новца. Цена коју траже кријумчари зависи углавном од дестинације и степена обезбеђења земље у коју жели да уђе, а може износити десетине хиљада евра. Контакт са кријумчарима се успоставља углавном преко сународника или рођака који су раније емигрирали. Иако се код кријумчарења људи исплата кријумчару за услугу врши након пребацивања, има случајева да кријумчари новац унапред траже, након чега варају мигранте остављајући их у некој од земаља транзита.

1. **Метод легалног уласка и коришћења законских погодности** углавном користе сви кријумчари јер представља најмањи ризик за њих, и веома се тешко открива. Најповољнија погодност за кријумчаре људи је непостојање визног резима, коју ће они обилато користити. Уколико је за улазак у земљу потребна виза кријумчари ће покушавати да их прибаве на преваран начин, користећи углавном лажну документацију која се тешко проверава а најкарактеристичнији случајеви су:

а) лажни туристички аранжмани. Код ове методе у неким случајевима сарадник кријумчарима је и туристичка агенција. У оваквим случајевима се обично организује група илегалних миграната којима се купује туристички аранжман, за пут у земљу дестинације. Након доласка у жељену дестинацију наводни туристи углавном нестану и не враћају се у своју земљу.

б) фингирање посла ради добијања визе. Овде се такође ради о прибављању исправне визе на праваран начин, тако што се у поступку добијања визе дају нетачни подаци или користи неисправна документација. Овим методама користе се кријумчари вишег ранга који путем интернета или пословних понуда ступају у контакте са

установама, предузећима и спортским клубовима, нуде им примамљиву пословну сарадњу, учешће на спортским такмичењима, научним скуповима. Циљ свега овога је добијање позивних писама из земље дестинације на основу којег би код амбасаде прибавили улазну визу.

в) склапање фиктивних бракова и фиктивних усвојења је метод код којег обавезно сарађује и држављанин земље у који мигрант жели да се усели. Овакве случајеве је веома тешко доказати јер је њихово испитивање задире у људска права и личне слободе. Овакве бракове и усвојења се обично плаћају великим износима новца, и по правилу трају онолико времена колико је потребно да би се остварило право на боравак.

2. Нелегални уласци, су вероватно најмасовније коришћени методи од стране кријумчара и трговаца људима. Користе се за преласке на граничним прелазима и ван граничних прелаза. Како је методологија откривања ових улазака различита евентуално би се могла усвојити и подела на нелегалне уласке преко граничних прелаза и нелегалне уласке ван граничних прелаза.

а) Нелегални уласци на граничним прелазима углавном се покушавају спровести уз коришћење фалсификованих путних исправа, коришћењем туђих путних исправа и скривањем у превозним средствима: путничким возилима, камионима, аутобусима, возовима и бродовима.

б) Илегално пребацивање људи преко граничне линије ван граничних прелаза углавном се одвија даље од насеља и путева, пешице у току ноћи или преко дана када је слаба видљивост. Има и случајева да се људи пољским путевима на слабо чуваној граници пребацују возилима. Код овог начина пребацивања углавном су укључени локални кријумчари који добро познају терен и начин чувања државне границе. Такође људи се пребацују преко границе која се налази на води било да се ради о морима, рекама или језерима.

Познати су случајеви да су кријумчари куповали или закупљивали бродове у које су смештали и по неколико стотина илегалних миграната а затим довозили и и остављали у лукама земаља у које требају да их пребаце. Приликом оваквих транспорта било да се ради копном или водом, честе су несреће у превозним средствима које имају трагичне последице.

Иако немамо прецизне статистичке податке, странци као радна снага представљају растућу компоненту савремене глобалне радне снаге. Европа као регион је са највише странаца и са најбројнијом радном снагом. Миграција становништва може се класификовати са становишта земаља порекла (емиграција) и са становишта земаља пријема (имиграција) или алтернативно, са становишта самих учесника у њој. Тако се у једној земљи јављају различити типови миграната и то:

1. Миграција ради запошљавања - уговорна миграција,
2. Миграција ради образовања,
3. Миграција ради усавршавања,
4. Миграција у професионалне или пословне сврхе,
5. Миграција ради усељења у другу земљу,
6. Миграција предузетника.

3.3. Профил кријумчара миграната

Да бисмо што више приближили и објаснили профил кријумчара миграната, лица која се баве кријумчарењем миграната смо сагледали са више аспеката и то кроз повезаност њихове делатности са доминантним типовима криминалних мрежа, начине, видове и облике рада, организацију, међусобне односе и повезаност унутар организације, али и кроз карактеристике њихове личности.

Профилисање је метода чији је циљ да помогне у полицијским истрагама како би се смањио број потенцијалних осумњичених. Понекад оно представља алат за доношење оцене о томе да ли је активност полиције усмерена на правог осумњиченог. Профил не представља доказ, већ помоћ, односно инструмент у истрази који има функцију да олакша рад полиције на откривању учиниоца. Конкретније, профил се користи како би се створила тачнија слика о учиниоцу односно учиниоцима.

Профилисање омогућава да се необична или несвакидашња понашања која показују људи који прикривају информације о својим правим мотивима класификују и системски испитају, под условом да се правилно примењује. Заправо, у нашем свакодневном животу, ми сви посматрамо реакције других људи и говор њиховог тела. Тако, на основу невербалне комуникације и првог утиска стварамо слику о неком лицу.

Управо та прећутна класификација других представља срж профилисања. Због тога су знање и разумевање ситуација и способност тумачења људског понашања важнији него техничка опрема при изради профила.

Битно је нагласити да профилисање није апсолутно тачно већ да нам оно даје само одређене назнаке које се могу користити у обављању послова контроле и преласка државне границе, али коначна оцена се не сме заснивати само на томе.

У суштини, при изради профила у контексту откривања илегалних миграција и кријумчарења миграната требало би узети у обзир следеће:

- Начин деловања (*modus operandi*) кријумчара,
- Порекло, транзит и одредиште кријумчарених миграната,
- Статистике о кријумчарењу људи,
- Информације из интервјуа, документација о путањи (резервације, карте) ,
- Знање о демографији, политици, економији, географији итд.

Треба имати на уму и то да је кријумчарење миграната комплексна појава, па сагласно томе не треба очекивати да сви извршиоци, као ни илегални мигранти, имају иста обележја.

Што се тиче општих карактеристика треба имати у виду да за сваки детаљ који ће се навести постоје бројна одступања. Генерално гледано, кријумчарењем, као и трафикингом у региону се баве и контролишу га, мушка лица старости од 20 до 50 година, уз све више младића који раде као „оперативци“ нижег ранга, обављајући задатке чувара, обезбеђења приликом превоза унутар државе или као испомоћ. Лица мушког пола обављају све „теже“ послове, у које спадају и претње и употреба принуде. У последње време у послу су се почела појављивати и лица женског пола. Њихов посао се углавном своди на прање новца и менаџмент. Међутим, у појединим случајевима оне се појављују и као „контакт“ особе преко којих мигранти уговарају кријумчарење, али као и високо рангирани чланови кријумчарске групе.

Упркос различитостима облика кријумчарења миграната и специфичностима улога извршилаца, може се рећи да међу кријумчарима преовлађују особе које одликује рационални приступ радњама које предузимају (процењују ризик, трошкове и корист) и које не презају, да зарад личне користи, свесно униште живот другог човека. Одликују их лукавство, вештост, препреденост, амбициозност, подмуклост,

бескрупулозност, вештина лажног самоприказивања и манипулисања другима (њиховим осећањима и очекивањима), саможивост, истрајност и неосетљивост на бол и патње других, усмереност на тренутно задовољење властитих потреба, флексибилност у успостављању контроле, доминацији и експлоатисању, одсуство емпатичког разумевања мигранта (са одличним предвиђањем његовог понашања), агресивност, безобзирност, свирепост, суровост, окрутност и спремност на примену претњи, уцена, одмазди, насиља, подмићивање и корупцију.¹⁹ У зависности од тога коју улогу имају у групи, али и у самој делатности кријумчарења, код сваког члана се могу препознати неке од наведених карактеристика личности.

Оно што је посебно изражено код извршилаца ове радње је „љубав према новцу“. У последње време се издваја као њихова особина и мобилност која се огледа у лакој и брзој временској и просторној покретљивости свих чланова организованих криминалних група.²⁰ Као посебну карактеристику треба издвојити и непостојање верске, националне или било какве друге нетрпељивости између припадника организоване групе, као ни између припадника две или више група, када је посао и сарадња у питању. Ово се посебно односи на нашу државу и наше суседе, са којима смо у блиској прошлости често долазили у конфликт и ратовали, па од тада још увек датирају несугласице и међусобна нетрпељивост. Као пример за то су односи великог броја наших држављана према држављанима државе Хрватске и Албаније. Овакви проблеми не постоје између припадника организованих криминалних група, јер је њихов једини и главни циљ енормна зарада од вршења кривичних дела и међусобне сарадње.

Кријумчарске групе углавном су сачињене од национално и етнички истих група које се баве кријумчарењем миграната истог порекла. Међутим, кријумчарске групе могу чинити и припадници различитог националног и етничког порекла. Између организованих група које се баве кријумчарењем миграната и других организованих група постоји извесна повезаност и заједничко деловање. Та повезаност и сарадња углавном се остварује са групама које се баве кријумчарењем оружја, дроге и наравно са трговином људима где је та повезаност највише изражена. Та сарадња и повезаност може бити трајна или

---

¹⁹ Жарковић, М., Елез С.; Сузбијање трговине људима-добре праксе, приручник за институције, *Основни елементи поступања полицијских службеника у супротстављању трговини људима*, Београд, 2010, стр. 59.

²⁰ Мијалковић, С.; *Трговина људима*, БеоСинг, Београд, 2005, стр. 131-133.

повремена, односно сарадња у појединим случајевима када се групе састају да би заједнички оствариле корист.

Специфичност и динамичност кријумчара миграната и еластичност, степен организованости, професионализам и специјализација у њиховом извршењу, условљавају тип и структуру организованих криминалних група.

У овом сектору криминалних активности могу се разликовати следећи доминантни типови криминалних мрежа:

1. неформалне мреже, које чине мале групе од неколико појединаца, у одређеном кругу породичних и етничких заједница које делују на међународном, најчешће прекограничном плану. Једна или две особе се кријумчаре у иностранство, зависно од њихових жеља односно од тамошњих потреба. Мигранти у земљама дестинације користе контакте са члановима своје породице или заједница у земљи свог порекла за регрутовање жена у борделе или мреже организоване проституције.

2. добро организоване криминалне мреже, које контролишу сваку фазу кријумчарења миграната. Организоване су и функционишу као прави „Бизнис субјекти“: у саставу имају „агентну службу за регрутовање“, „службу за набавку докумената“, „службу за транспорт“ и „службу за менаџмент организоване проституције“.²¹

Слична је и следећа класификација:

- кријумчари и трафикери „по потреби“, који раде у регијама око граница и обезбеђују интерни и међународни превоз људи,
- добро организовани прстенови кријумчара људи, често специјализовани за рад са припадницима одређене нације из једне земље који користе устаљене руте.

Висока извесност успешног кријумчарења миграната захтева адекватну структуру организованих криминалних група, најчешће са више под група специјализованих за реализацију одређених фаза, односно подфаза.

Кријумчари миграната су сва лица која, су укључена у процес кријумчарења (учествују у врбовању жртава, њиховом спровођењу, превозењу, чувању, обезбеђењу смештаја, контролисању или експлоатацији). Када су саставни део међународних организованих криминалних група, најчешће припадају етнички или национално

---

²¹ Мијалковић С.; *Супротстављање трговини људима и кријумчарењу миграната*, Београд, 2009, стр. 98-108.

хомогених групама, али могу бити и различитог порекла. Могу деловати као мале групе без чврсте унутрашње структуре (често укључују и чланове породице миграната), али и као појединци (како мушкарци, тако и жене) који, најчешће, већ имају криминалну прошлост.

У вршење радње кријучарења миграната могу бити укључени и корумпирани државни чиновници и припадници других служби надлежних за примену закона. Тако, припадници криминалне групе која се бави кријумчарењем људима неретко су активни или бивши припадници полиције и војске, чак и чланови међународних организација и мировних мисија. Затим, разна правна лица, легално регистроване фирме (туристичке агенције, агенције за запошљавање, агенције за чување деце, хотели, туристички центри, агенције за манекенке, фотомоделе, склапање бракова и сл.).

Активност организовања илегалних миграција захтева и пасивност или активну сарадњу локалних чиновника (почев од службеника који издају визе, имиграционих чиновника, особља амбасада, до царинских органа, пограничне полиције и др.), а неретко и заштиту политичара или особа од утицаја у различитим фазама њеног реализовања. Сарадња или тајни споразуми засновани на корупцији политичара, полицијских и правосудних службеника, неопходни су за заштиту од кривично правне репресије.

3.4. Могућност супростављања илегалним миграцијама

За свако успешније супротстављање овој врсти криминалитета, нарочито превентивно, неопходна је детаљна интердисциплинарна анализа са научно-истраживачког и практичног аспекта, а на бази искуства на националном и компаративном плану.

Планирање и програмирање превенције ове врсте криминалитета треба да се одвија на резултатима истраживања његових феноменолошких, етиолошких, виктимолошких карактеристика. При томе није без значаја да ли је реализацији ових криминалних активности донела и сама жртва, у којој мери је учествовала, а у којој била само објекат силе, принуде, претње, обмане, уцене, преваре и уопште злоупотребе од стране организатора.

Узроци миграција и трговине људима на нашем простору били су веома бројни: рат, ратно и криминално окружење, фрустрације, њима изазвана несигурност по живот и

имовину, одсуство ефикасног функционисања појединих друштвених сектора у дужем временском периоду, одсуство социјалне бриге и социјалног збрињавања становништва, што је било објективно условљено немогућношћу остваривања основних људских права, права на рад, на избор места становања, и др., осиромашење. Неефикасна контрола од стране државних органа појединих криминалних пунктова, одсуство адекватне сарадње полиције и јавности на локалном подручју у ратним условима, одсуство сарадње у оквиру Интерпола и других међународних институција, пораст криминалитета за време и после рата, отежане могућности легалних миграција.

Полиција свакако има посебну улогу како на откривачком тако и на превентивном плану. Сарадња полиције и других субјеката треба да се одвија на локалном, централном и међународном нивоу. Нужно је да сарадња на локалном нивоу резултира продором у криминална и криминогена подручја, порочне средине, посебно оне које имају организовану и функционалну структуру погодну и усмерену према овој врсти криминалитета (нпр. поједине верске секте, наркодилери, шверцери, подводачи и сл.)

На овом плану посебно је интересантна сарадња са пограничним земљама, нарочито по питању узајамног интересовања, контроле пограничних прелаза и царинских делатности.

Балканске земље нису само транзитно подручје на правцу исток-запад већ све више егзистирају као тржиште односно као крајње одредиште илегалних миграција и тржиште жена из земаља Источне Европе. Имајући у виду чињеницу да се илегалне миграције одвијају на простору више држава, јасно је да се овај проблем не може решавати на нивоу појединих служби унутар једне земље (иако наглашавамо и потребу успостављања чврсте сарадње свих сегмената безбедносног система државе.)

За успешно супротстављање овој врсти криминалитета, посебно је важно планирати и примењивати програме превенције ове врсте криминала који су засновани на резултатима истраживања феноменолошких, етиолошких, виктимолошких карактеристика илегалних миграција, развити сарадњу са пограничним земљама, развити сарадњу унутар једне земље између свих сегмената безбедносног система, утицати на свест грађана – потенцијалних илегалних миграната указивањем на могуће ризике које носе илегалне миграције (правне, безбедносне, здравствене, и друге), користити савремена техничка средства надзора на државним границама, како на прелазима тако и ван њих и друге,

неселективно примењивати кривичноправне норме у случају откривања илегалних миграција, нарочито њихових организованих видова.²²

4. Ризици илегалних миграција

Ризици илегалних миграција су бројни. Илегални мигранти се суочавају са пуно проблема. Илегални мигранти се суочавају са ризиком да буду преварени, могу врло лако постати жртве трговине људима, могу завршити у затвору, изгубити сав свој новац или чак изгубити живот.²³

Комплексност проблема организованих илегалних миграција изискује сложену безбедносно-криминалистичку реакцију при његовом решавању, односно ангажовање система безбедности у спречавању њиховог настанка и сузбијања последица као и пружање помоћи и подршке жртвама на националном и међународном нивоу, уз уважавање актуелних безбедносних стандарда.

Актуелне потребе савремене безбедносно-криминалистичке праксе захтевају да се постојеће, застареле криминалистичке методе откривања, разјашњавања и доказивања криминалних радњи у вези са илегалним прелажењем државне границе, редефинишу.

Осим тога, неразвијеност свести о друштвеној сврсисходности и оправданости превенције за последицу има експанзију организованог криминала. Највећи недостатак политике сузбијања криминала јесте занемареност превенције, која би заправо морала да буде примарни елемент безбедности. То указује на неопходност и хитност идентификовања објективних и субјективних узрока, односно глобалних и микрополитичких, економских, социјалних, нормативних, моралних и безбедносних фактора, који погодују организованом илегалним миграцијама, као и на конципирање друштвених акција на њиховој контроли.

Илегалне миграције представљају озбиљан социолошки, културолошки и криминолошки проблем, који је доживео експанзију последње деценије, а који се може посматрати са различитих аспеката: безбедносног, криминолошког, кривичноправног, психолошког, моралног, виктимолошког итд. Такође, илегалне миграције, као специфичан

---

²² Бошковић, М.; *Криминална етиологија*, Издавачки центар Правног факултета у Новом Саду, Нови Сад, 2001, стр. 91.

²³ http://mpb-ks.org/repository/docs/BROSHURA_3.pdf преузето 25.12.2016.године

облик организованог криминала карактерише све већа распрострањеност и висок степен друштвене опасности.

Под ризиком подразумевамо ситуације неизвесности и несигурности, и повезан је са вероватноћом излагања физичкој, материјалној и психолошкој штети и повређивању као посебан облик опасности по појединца, колектива и других вредности. Потиче од италијанске речи (*risico* - опасност, излагање опасности) , конкретније то су безбедносни феномени чија је реалност и звесност наступања већа.²⁴

Када говоримо о ризицима илегалних миграција можемо их посматрати са два аспекта. Прво можемо посматрати илегалне миграције као ризике које представљају за државе транзита и државе које су одредиште миграната. Са друге стране можемо говорити о ризицима илегалних миграција који се односе на саме мигранте, односно о опасностима са којима се илегални мигранти сусрећу приликом миграције и након доласка у државу одредишта.

Уколико се држава која представља одредиште илегалних миграција не граничи са државом у којој мигранти живе приликом њихових миграција они морају проћи преко територија неких других држава које се једним именом називају државе транзита. Приликом преласка илегалних миграната преко територије држава транзита мигранти изазивају велики број ризика за те државе. Ови ризици се могу категорисати у неколико категорија: ризици пораста криминалитета, здравствени ризици, безбедносни ризици.

4.1. Ризици пораста криминалитета

Када говоримо о овом ризику треба узети у обзир да овај ризик настаје када се приликом транзита мигранти задржавају у земљи транзита, макар и на кратко. Због недостатка новца, мигранти врло често прибегавају вршењу имовинских кривичних дела, углавном ситне крађе, како би дошли до нешто новца или хране. Након извршења ових дела илегални мигранти настављају миграцију тако да ова дела остају нерасветљена што представља велики проблем.

Додатни проблем представља и то што је присутан пораст крвних и сексуалних делатакта учињених од стране илегалних миграната који транзитирају кроз одређене

---

²⁴ Мијалковић, С.; *Национална безбедност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011., стр. 110.

државе. Сведоци смо честих сексуалних напада, силовања или покушаја силовања и других сексуалних деликата, учињених од стране илегалних миграната. Због повећаног броја илегалних миграната, лица која најчешће долазе из земаља које су погођене ратним дешавањима, повећан је и степен криминалитета који чине илегални мигранти. Свему томе треба додати и различити социокултурни амбијент земаља из којих долазе ова лица, различити обичаји, вера, обрасци понашања, који су у сукобу са културом држава кроз које они транзитирају па услед тога долази до сукоба и вршења многих кривичних дела и других кажњивих дела.

Приликом илегалног уласка на територију државе илегални мигранти крше законске прописе. Уколико државни органи открију илегалне мигранте често се дешава да их депортују односно врате на територију државе из које су дошли. Ризик завршавања у затвору настаје када се илегални мигрант оптужи за неко кривично дело па се на ту оптужницу дода и оптужница за илегални прелазак границе. Такође илегални мигранти завршавају у затвору и када се поново илегално нађу на територији државе која их је већ депортовала.²⁵

Криминалне организације су препознале илегалне мигранте као особе које могу искоришћавати на много начина. Криминалне организације се врло често баве организовањем пребацивања илегалних миграната преко граница држава транзита и наравно државе одредишта. У замену за ову услугу илегални мигранти криминалним организацијама дају новац. Међутим ако илегални мигранти немају новац криминалне организације им чине „услугу“, омогућавајући им да цену услуга пребацивања преко границе „одраде“ када стигну у државу одредишта, обећавајући им добре и плаћене послове. На овај начин илегални мигранти улазе у зачарани круг, „одрађујући“ свој дуг постају жртве трговине људима. Женске особе се на овај начин углавном сексуално експлоатишу, док се особе мушког пола најчешће држе у ропском положају и радно експлоатишу.

---

²⁵ <http://www.legalregulationreview.com/on-illegal-immigration-the-trouble-you-risk.php> преузето 17.12.2016.год.

4.2. Здравствени ризици

Када говоримо о здравственим ризицима првенствено мислимо на заразне болести. Наиме, илегални мигранти не подлежу никаквим облицима здравствене контроле.²⁶ Приликом уласка на територију државе транзита илегални мигранти могу доћи у контакт са становништвом те земље и угрозити нихово здравље разним заразним болестима.

Здравствени ризици по државу одредишта су много израженији него за државу транзита. Илегални мигранти не пролазе никакве здравствене провере.²⁷ Илегални мигранти могу илегално прећи границу носећи заразну болест, а затим доћи у контакт са локалним становништвом и проширити заразу.²⁸ Осим тога након доласка у државу одредишта илегални мигранти немају здравствено осигурање, нити довољно новца за приватно лечење.²⁹ Тако да ако имају здравствене потешкоће након доласка у државу одредишта имају велике проблеме јер не могу себи да приуште здравствену заштиту. Илегални мигранти врло често живе у импровизованим насељима у којима су санитарни услови на врло ниском нивоу, што само повећава ризик настанка заразних болести. Иако је ово првенствено представља проблем за илегалне мигранте, такође постоји и велики ризик за државу (настајање епидемија).

Здравствени ризици као што смо и у претходним поглављима видели потичу од положаја илегалних миграната у државама у које мигрирају. Илегални мигранти немају здравствено осигурање ни довољно новца за приватно лечење. Ово представља велики проблем јер чак и безазлене инфекције у комбинацији са лошим санитарским и хигијенским условима у којима илегални мигранти живе могу представљати велики ризик по здравље илегалних миграната. Здравствени ризици се јављају и због лоших услова у којима илегални мигранти раде: изложеност сунцу, велике врућине, тешки физички

---

²⁶ http://www.fairus.org/site/News2?page=NewsArticle&id=16742&security=1601&news_iv_ctrl=1007 преузето 20.12.2016. године.

²⁷ <http://www.jdnews.com/articles/disease-100740-cases-chickens.html> преузето 20.12.2016. године.

²⁸ http://www.fairus.org/site/News2?page=NewsArticle&id=16742&security=1601&news_iv_ctrl=1007 преузето 20.12.2016. године.

²⁹ <http://www.legalregulationreview.com/on-illegal-immigration-the-trouble-you-risk.php> преузето 20.12.2016. године.

послови, неадекватна заштита на раду.³⁰ Сви ови фактори заједно утичу на повећање здравствених ризика илегалних миграната.

Највећа опасност са којом се сусрећу илегални мигранти представља смрт. Наиме врло често се догађа да илегални мигранти изгубе живот приликом нелегалног преласка границе. Као неки од разлога се могу навести сурови природни услови на граници уколико илегални мигранти границу прелазе пешке, такође можемо навести неадекватна и опасна превозна средства која се користе како би се прешла граница, такође један од разлога представљају и болести јер илегални имигранти немају здравствено осигурање у државама у које долазе, ни новца како би платили лечење.³¹

Сами илегални мигранти своју здравствену заштиту најчешће стављају у други план, пре свега из разлога економичности и недостатка времена. Сам појам „илегално“ подразумева чињење нечега што није дозвољено што за илегалне мигранте подразумева да не могу тражити регуларну здравствену заштиту у земљама кроз које пролазе до своје дестинације ако желе да несметано прођу кроз исту земљу. Неретко сами мигрант ризикују сопствене животе зарад преласка државних граница (река, планинских врхова...) или уопште не обраћају пажњу на своје здравствене проблеме јер су крајње усресређени на остварење задатог циља.

Како је и кријумчарима илегалних миграната у интересу да што брже и са што мање проблема превезу мигранте од једне до друге тачке тако ни они не обраћају пажњу на евентуалне здравствене проблеме миграната. Штавише често их због ефикасности транспорта превозе у крајње нехуманим и тешким условима (у великом броју на малом простору, непомичном положају, дужи временски период...).

Угроженост здравља кријумчарених миграната може се најопштије објаснити са неколико узрока:

- нехуман начин транспортовања;
- изнуреност од евентуалне експлоатације;
- низак животни стандард;
- неадекватни просторни услови за живот;
- неправилна, нередовна и скромна исхрана;

---

³⁰<http://phsj.org/files/Migrant%20and%20Seasonal%20Farm%20Worker%20Health/Migrant%20and%20Seasonal%20Farm%20Workers%20-%20JHSPU.pdf> преузето 21.12.2016.године.

³¹ <http://immigration.laws.com/illegal-immigration/illegal-immigration-dangers> преузето 21.12.2016.године

-непостојање могућности посете медицинских установа услед илегалног боравишног статуса, скупих третмана у приватним клиникама или дискриминаторских односа према неким категоријама странаца.

Најзаступљенији облици нарушавања здравља илегалних миграната су:

- САРС,
- Туберкулоза,
- ХИВ – АИДС,
- Физичке повреде и
- Разни облици нарушавања менталног здравља.³²

Према илегалним мигрантима мора се обавити медицински третман који се састоји од лекарског прегледа, утврђивања дијагнозе, опште здравствене терапије и специјалне – психолошке и психијатријске терапије.

Познати су и случајеви да сами илегални мигранти одбијају медицинску помоћ јер сматрају да ће више времена требати до остварења циља уколико прихвате медицинску помоћ.

У оквиру здравствен помоћи као елемента свеукупне социјалне реакције према илегалним мигрантима издвајамо психолошку помоћ и подршку мигрантима јер се налазе у ситуацији да често не знају језик државе у којој се налазе, да постоје културолошке разлике и самим тим могу погрешно протумачити неки од односа који се успостављају са њим. Такву врсту помоћи и подршке морају да пружају за то специјализоване и оспособљене службе.

Поред ових предходно набројаних проблема као разлога за деловање државе и друштва, никако не можемо занемарити ни обавезе држава у заштити, помоћи и подршци кријумчареним мигрантима на које упућују међународни уговори и протоколи који су потврђени од истих. То су ипак документи који су донети на основу сагласности већег дела међународне заједнице и представљају основ за деловање држава по том питању.

---

³² Мијалковић С.; *Супротстављање трговини људима и кријумчарењу миграната*; Београд, 2009, стр.98-108.

4.3. Безбедносни ризици

Илегални мигранти представљају ризик по националну безбедност државе одређеног начина. Сам илегалан улазак на територију државе представља нарушавање безбедности, али то није једини проблем. Озбиљнији проблем представља повећање броја извршених кривичних дела у подручјима у којима се илегални мигранти насељавају, ово се може објаснити лошим социјалним статусом илегалних миграната. Осим тога уколико се у једној држави појави велики број илегалних миграната исте националности они сами по себи могу бити претња безбедности јер долазе у сукобе са локалним становништвом, формирају своје банде, кланове и сл. Овакви облици организовања илегалних имиграната врло лако могу да прерасту у облике организованог криминала што представља велики безбедносни ризик за државу.

Проблем илегалних миграната може значајно угрозити власт једне државе. Уколико органи државе не успеју да се изборе са проблемима које изазивају илегални мигранти, то може изазвати незадовољство становништва што може угрозити поверење у способност тренутне власти у држави. Ово је изражено у САД где постоји проблем са илегалним мигрантима из Јужне Америке.

Свакодневно, у разним медијима можемо да чујемо како долази до сукоба између присталица који су за либералнији и хуманији однос према илегалним мигрантима, који су преплавили Западну Европу, са једне стране и присталица које имају супростављен став по истом питању, односно оних који су више оријентисани као националисти, неонацисти или фашисти и који сматрају да неконтролисани долазак илегалних миграната угрожава њихову културу, националне интересе, веру, политичко опредељење и расу. Из тих разлога, многи шефови држава имају проблема да избалансирају захтеве домаћег становништва, које генерално има негативан став према илегалним мигрантима, са једне стране и захтеве које налажу многе међународне организације, међународни и домаћи прописи, државе које имају либералан став по питању мигрантске политике.

4.4. Социјални ризици

У социјалне ризике илегалних миграција спадају негативне промене у односу социјалних класа у становништву. Мисли се првенствено на повећање процента

сиромашног становништва. Такође повећава се број ниско квалификованог и необразованог становништва.³³

У великој маси илегалних миграната највећи удео чине они који долазе из ратом захваћених подручја, осиромашена места и недовољно развијена. Прилив сиромашног становништва у нову средину представља додатни проблем за земљу дестинације јер поред својих социјалних проблема и ризика, она мора да се носи са новонасталим, по тежини сигурно већим и опаснијим. Само економски богате и стабилне државе, са јаким и развијеним социјалним програмом, могу да пруже неопходну помоћ илегалним мигрантима који траже спас управо у оваквим земљама. Најчешће коначно одредиште илегалних миграната су земље Западне Европе као и скандинавске државе због високог стандарда и повољне социјалне климе.

5. Социјална реакција према илегалним мигрантима

Социјална реакција према илегалним мигрантима представља бригу, у најширем смислу те речи, према појединцима и групама људи који се као специфична врста популације налазе ван територије матичних држава и у државама примаоцима имају потребу за егзистенцијалним условима за живот, као и односа државних институција и локалног становништва према њима.

У складу са тим и видове социјалне реакције према илегалним мигрантима можемо поделити у две групе:

- Социјална реакција државних институција према илегалним мигрантима;
- Реакција локалног (домаћег) становништва.

Ова подела је овако конструисана зато што у многим друштвима између ова два вида социјалне реакције постоје значајне разлике.

У многим државама у којима поред матичног становништва знатан део популације припада другој националности, верском опредељењу или боји коже национално законодавство је тако уређено да су сви грађани једнаки по питању загарантованих права и дужности, међутим није теско приметити да постоји мањи или већи ниво нетрпељивости између различитих друштвених група. Тако можемо закључити да и поред ефикасне и

---

³³ <http://www.newsbatch.com/immigration.htm> преузето 24.12.2016. године.

хумане законодавне политике у овим државама, у самом друштву, када се оно сведе на свакодневне односе између појединаца ти односи су мање-више поремећени.

Адаптација у нову социјалну средину је праћена низом озбиљних проблема, који непосредно утичу на квалитет живота миграната.

Један од основних проблема јесте непознавање језика државе у коју мигрант одлази. Језик као основно средство комуникације служи за успостављање међуљудских односа, међутим са обзиром на то да мигранти у највећем броју случајева не познају језик, долази до напуштања дотадашње комуникације и потпуну комуникацијску изолацију са окружењем. Није непознат случај да се у државама дестинацијама за илегалне мигранте, могу пронаћи делови држава или градова у којима се уопште и не говори матични језик већ језик дошљака (илегалних миграната) што доводи до стварања језичких енклава и може створити једну врсту јаза између доминантних група и мигранта.

Мигранти су по правилу другог етничког и културног порекла него ли домаће становништво. Њихов социјални статус по доласку у земљу је значајно нижи од статуса домаће популације. Предрасуде и дискриминација су често последица приписаних негативних карактеристика које доминантно становништво даје одређеној нацији или раси људи. Наки од, може се рећи негативних осећања које доминантна група развија, на основу предасуда су:

- Осећај супериорности,
- Осећај да је подређена група или раса битно другачија или страна,
- Осећај оправданох захтева за привилегијама или предностима кој припадају домаћој популацији,
- Страх и неповерење, веровање да подређена раса припрема планове против домаћег становништва.

Мигранти нису изложени само етничким предасудама већ и етничкој дискриминацији, која подразумева неједнако третирање миграната, које повређује принцип једнакости. Етничка дискриминација често произилази из настојања доминантне групе да ограничи активности и алтернативе мањинским групама (право гласа, чланство у организацијама, приступ јавним установама, образовање, становање итд...).

Такође, постоје и два основна услова за развој ксенофобије и расизма. То су постојање и дефиниција групе људи као припадника друге групе, различите од властите и

други, најбитнији услов је настанак економске кризе где се људи боје за егзистенцију а присуство странаца повећава страх за сопствени опстанак. Према неким теоријама постоје фазе у којима негативне етничке предрасуде прерастају у отворено непријатељство:

- Клеветање – вербално изражавање непријатељских осећаја према мањини,
- Избегавање – избегавање и одрицање социјалних контаката са странцима,
- Дискриминација – неједнако третирање,
- Физичко насиље - што може довести до прогона, убијања па чак и у најгорем случају геноцида.
- Приписивање евентуалних кривичних дела и прекшаја гупама а не појединцу, као оправдање за протесте и раширенију нетрпељивост (случајеви у Бањи Ковиљачи, случајеви у близини Суботице, по парковима у Београду...).

Асимилација, као друштвена појава је процес током кога једна друштвена група у контакту са другом, губи своје особености и утапа се у другу, ширу друштвену групу. Процес асимилације започиње културном асимилацијом – сви досељеници без обзира на порекло и без обзира да ли су изложени дискриминацији или не морају се прилагођавати начину живота у земљи у којој долазе тако да преузимају језик и прихваћене облике понашања. Други процес у асимилацији јесте структурна асимилација – састоји се у томе да досељеници продиру у структурна подручја доминантног друштва и све више са њима учествују у друштвеном животу. Након структурне асимилације следи брачна асимилација – склапање међуетничких бракова између досељеника и углавном ниже или средње класе доминантног друштва. Из тих мешовитих бракова рађају се деца и ствара се посебни етнички идентитет и полако долази до престанка дискриминације и других негативних ставова ширег окружења према мигрантима.

6. Заштита илегалних миграната

Мере заштите жртава кријумчарења миграната су превасходно усмерене ка спречавању њихове секундарне и терцијалне виктимизације. С тим у вези, спровођење ових мера има за циљ заштиту жртава од било каквог вида казненог санкционисања, заштиту њихове личне безбедности и безбедности чланова њихових породица. Спречавање даљег нарушавања менталног здравља, заштиту права на накнаду штете

претрпљене извршењем кривичног дела и заштиту од било каквог некоректног третмана у кривичном поступку.

Мере заштите, помоћи и подршке кријумчареним мигрантима, могу се начелно поделити:

- *Мере које су правосходно усмерене ка заштити жртава* (мере заштите жртава од санкција унутрашњег казненог права, мере заштите личне безбедности жртве и чланова њене породице, мере заштите менталног интегритета жртве, мере заштите права жртава на обештећење за штету насталу извршењем кривичног дела и мере заштите жртава од „нефер“ третмана у кривичном поступку),
- *Мере које су превасходно усмерене ка пружању помоћи и подршке жртвама* (саветодавна помоћ, медицинска помоћ, психолошка помоћ и подршка, правна помоћ и подршка, социјална помоћ, помоћ при репатриацији жртава и помоћ и подршка при реинтеграцији жртава).

Циљеви спровођења мере заштите, помоћи и подршке жртвама су вишеструки:

- заштита и унапређење физичког и менталног здравља жртава
- заштита физичке безбедности жртава и чланова њихових породица
- заштита жртава од санкција унутрашњег казненог права
- омогућавање жртви легалног боравишног статуса
- сведочење жртава у кривичном поступку уз минимум психичке реинтеграције
- реинтеграција жртве у свакодневне друштвене токове
- спречавање поновног виктимизирања жртве.

Што се тиче принципа заштите, помоћи и подршке кријумчареним мигрантима, можемо рећи, у ширем смислу, да је реч о принципу *најбољег интереса жртве*.

Операционализацијом принципа најбољег интереса жртве могу се идентификовати следећи принципи:

- *Апсолутне физичке безбедности жртве*, али и чланова њене породице и других блиских лица, од тренутка њене идентификације до момента реинтеграције у свакодневне друштвене токове, уз уважавање права жртава на приватност,
- *Неприкосновености менталног интегритета жртве*, ангажовањем стручњака одређених профила (психолога, психијатра, педијатра итд.) на отклањању

последица нарушеног и спречавању даљег нарушавања менталног здравља, нарочито приликом ангажовања у кривичном поступку. Међутим, често се занемарује отклањање менталних проблема жртве које су допринеле њеној виктимизацији, што је од пресудног значаја за реинтеграцију.

- *Неповредивости личности жртве*, чиме се штити њен морални интегритет. Част, углед и достојанство личности често су угрожени грубим вређањем у поступцима осумњичених и оптужених, њихових пријатеља и рођака, непрофесионалним поступањем припадника полиције, тужилаштва, суда, медијских радника и безобзирношћу грађана. Напад на морални интегритет жртве свакако се рефлектује на њен ментални интегритет.
- *Декриминализација жртве*, коју упућују на неминовност заштите жртве од кривичних санкција земаља њеног порекла, транзита и дестинације, због противзаконитих активности које су проистекле из положаја лица које је било предмет кријумчарења. Тиме се наглашава статус жртве, на рачун статуса преступника.
- *Приступ жртве правди*, којим се омогућава коришћење националних и међународних механизма заштите људских права и осигурање материјалне и моралне сатисфакције, као компензације за штету причињену виктимизацији.
- *Доброволности жртве*, којим се жртви омогућава да, после њене идентификације, самостално одлучује о свом будућем статусу, односно о коришћењу одређених облика заштите и помоћи, и личном ангажовању у криминалистичкој обради и кривичном поступку против извршилаца кривичних дела. У том смислу, заштита и помоћ жртви не смеју бити условљени њеном сарадњом са државним органима.
- *Недискриминација жртве*, који субјекти безбедности обавезују на правичан и једнак третман и могућности заштите и помоћи свим кријумчареним мигрантима, без обзира на њихово порекло, националну, верску, расну или идеолошку припадност, пол или узраст.
- *Индивидуализација заштите, помоћи и подршке жртви*, прилагођавањем програма заштите и помоћи неодложним и дугорочним индивидуалним потребама

жртве, тако да дају најбоље резултате. Ово се, пре свега, мора примењивати на децу као посебну радњу у категорији

- *Непрекидности*, који упућује на неопходност непрекидне заштите, помоћи и подршке, од тренутка идентификације жртве до потпуне социјалне реинтеграције, од поновне виктимизације.
- *Континуираног развијања, јачања и интернационализацији капацитета за заштиту, помоћ и подршку свим категоријама жртава*, укључујући субјекте владиног и невладиног сектора способне да брзо и адекватно реагују, без обзира да ли је реч о деци женама или мушкарцима.³⁴

7. Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграната

Како се криминалитет не зауставља у оквирима државних граница,³⁵ у настојању да се што успешније супроставе криминалитету одржане државе су упућене на узајамну међусобну сарадњу. Нарочито би борба против криминалитета који има елементе иностраности била незамислива без правне сарадње (помоћи) међу њима, било да се она односи на расветљавање неког кривичног дела, идентификацију учиниоца, његово лишење слободе, саслушање неког од учесника поступка, заплону и предају предмета кривичног дела, уступање гоњења, издржавање казне па и борба против илегалних миграција која у данашњем облику и те како има елементе иностраности и представља међународни проблем.

Без ове међусобне сарадње односно помоћи неки се правни случајеви не би могли уопште решити, или би њихово решавање било везано за знатне потешкоће. Неопходност што успешнијег и благовременог супростављања криминалитету, определила је и видове сарадње међу државама на том подручју, с тим што се уочава стална тежња ка успостављању све новијих облика сарађивања.³⁶

Последњих неколико година, чији смо сведоци, свет је заокупљен глобалним проблемом илегалних миграција које се првенствено огледају кроз кријумчарење људи и

---

³⁴ Мијалковић С.; *Супростављање трговини људима и кријумчарењу миграната*, Београд, 2009, стр.449.

³⁵ Соковић С.; *Контрола криминалитета у праву Европске уније*, Стратегија државног реаговања против криминала, Београд, 2003, стр.63.

³⁶ Жарковић М.; *Криминалистичка тактика*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009, стр.26.

трговину људима. Владе великог броја земаља улажу велике напоре у борби против ових појава. Резултат тога су значајни међународни уговори и конвенције којима су се земље потписнице обавезале да ће предузимати мере и међусобно сарађивати на сузбијању кријумчарења и трговине људима. Наша земља је потписник Конвенције из Палерма и допунских протокола који се односе на сузбијање трговине људима и кријумчарење миграната.³⁷

Илегална или ирегуларна миграција представља кретање које се одвија изван регулаторних норми држава порекла, транзита и дестинација.³⁸

Када говоримо о појму миграцијама и сузбијању истих, пре свега, потребно је обезбедити неопходне предуслове (правне, организационе, људске) за делотворнији рад полиције са партнерима и развити механизме хоризонталне сарадње са другим актерима.

Односи између полиције, тужилаштва и других елемената правосудног система, царине, државних органа у систему спречавања прања новца као и заједница у којима полиција ради, морају бити функционални, флексибилни и подложни сталном преиспитивању. Полиција треба да проактивно развија ове односе и да сваки пут када је то потребно, тражи активно учешће партнера. Посебну пажњу треба посветити развоју партнерских односа са приватним сектором безбедности, његовом законском регулисању у складу са европским и светским стандардима и укључивању као актера у систему националне безбедности. Циљ је да се обезбеде јасне надлежности приватног сектора безбедности, уз развијање мреже партнерских односа и сарадње. Такође, не мање битно је и успостављени партнерски односи са институцијама цивилног друштва.

Питање безбедности било које земље у нашем региону не може бити посматрано ван контекста регионалне и европске безбедности. Чврста опредељеност на развој добросуседских односа обавезују нас на заједнички приступ у решавању проблема, као и постизање и очување мира и стабилности у региону како би биле створене претпоставке за економски и општи развој у склопу евроатлантских интеграција региона.³⁹

---

³⁷ Мијалковић, С.: *Супротстављање трговини људима и кријумчарењу миграната*, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 174.

³⁸ Бошковић, М., Скакавац, З.: *Основи криминалистике*, Нови Сад, 2010, стр. 277.

³⁹ Игњатовић, Ђ., Шкулић, М.: *Организовани криминалитет – друго измењено и допуњено издање*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 311.

Важно је напоменути, да је потребно створити неопходне правне,⁴⁰ институционалне, финансијске и људске ресурсе који ће обезбедити најефикасније одвијање регионалне полицијске сарадње. На билатералном плану, одржаваће се периодични састанци са полицијским службама на стратешком као и на оперативном нивоу, у циљу процене успешности сарадње, отклањања препрека и договора о заједничким пројектима.

Одлучујући моменат у циљу отклањања проблема, криза, и других угрожавајућих активности јесте међународна сарадња. Међународна сарадња која промовише принципе демократског и ефикасног рада полиције, смањиће претње међународној и националној безбедности и повећаће осећај безбедности грађана. За укључивање у европске и међународне интеграционе процесе неопходно је наставити са јачањем капацитета за међународну сарадњу, а нарочито људских ресурса.

7.1. Превенција кријумчарења миграната

Под превенцијом кријумчарења мигранта подразумева се „деловање националних или наднационалних безбедносних механизма на њиховом спречавању тј. на отклањању узрока и услова њиховог настанка и развоја, на спречавању наступања њихових последица и на спречавању даље деструктивности њихових наступелих последица.“

Превенција ових појава се састоји од четири фазе:

1. Процене,
2. Прогнозе,
3. Оцене,
4. Интервенције.

У превенцији кријумчарења миграната мора се поћи од безбедносне процене њиховог актуелног стања, односно процена узрока, обима и структуре. Други корак био би безбедносно-криминалистичка прогноза њиховог даљег развоја, уз ослањање на прогнозу развоја етиолошких чинилаца у земљи и иностранству. Следећи, трећи корак представљао би оцену ефикасности учинка претходног и актуелног модела превенције као и могућности њиховог унапређења на међусекторском нивоу.

---

⁴⁰ Фејеш, И.; *Савремени криминалитет и доказно право*, Нови Сад, 2002, стр. 72.

На крају, четврти корак би представљао интервенцију система безбедности уз помоћ националних, међународних и иностраних владиних и невладиних субјеката.⁴¹

Циљеви превенције кријумчарења миграната:

1. Идентификовање етиолошких фактора трговине људима и кријумчарења миграната,
2. Проналажење адекватних, легалних и легитимних решења за неутралисање идентификованих етиолошких чинилаца,
3. Идентификовање нормативних, организационих и функционалних недостатака у систему безбедности којима се умањује ефикасност превентивног и репресивног деловања,
4. Усаглашавање националног са међународним правом у области заштите и унапређења грађанских, политичких, економских и социјалних права грађана, првенствено потенцијалних и актуелних жртава трговине људима и кријумчарења миграната,
5. Унапређење безбедносно-криминалистичке превентивне и репресивне праксе којом се непосредно и посредно спречава кријумчарење миграната,
6. Унапређење масовне и професионалне безбедносне културе подизањем нивоа свести грађана, потенцијалних и бивших жртава, припадника законодавне, извршне и судске власти о реалности кријумчарења миграната,
7. Едукација и обука припадника система безбедности,
8. Унапређење модела ресоцијализације кријумчара,
9. Унапређење међународне координације мера превенције са системима безбедности земаља порекла, транзита и дестинације кријумчарених миграната.

Прикупљање обавештајних информација и података криминалистичко-оперативним деловањем могуће је кроз обављање сета послова безбедности, као и кроз предузимање низа оперативно-тактичких и криминалистичко-истражних мера и радњи. Реч је првенствено о тзв. пословима *административне контроле*, претежно *међународног саобраћаја људи према нашој земљи, из ње и преко њене територије* које обављају полиција, обавештајне службе, царине и, донекле, војска.

---

⁴¹ Мијалковић, С.; *op.cit.*, стр. 75-91.

До обавештајних информација о илегалном прелажењу државне границе и кретању и боравку странаца на територији земље првенствено се долази приликом обављања послова:

- контроле прелажења државне границе, контрола путничког саобраћаја и међународног транспорта робе,
- обезбеђења државне границе,
- контроле кретања, боравка и настањивања у граничном појасу,
- контроле кретања, привременог боравка и настањење странаца на територији земље,
- контроле саобраћаја,
- издавања идентификационих, путних и других исправа,
- криминалистичке контроле,
- контроле одређених угоститељских, туристичких објеката и других услужних агенција,
- контроле појединих туристичких и транспортних агенција,
- криминалистичког евидентирања,
- унутрашње и спољне контроле рада служби безбедности,
- други безбедносно-криминалистички послови.⁴²

Поред наведених начина, до обавештајних информација о илегалном прелажењу државне границе и кретању и боравку странаца на територији земље може се доћи и приликом обављања послова:

- превенције и сузбијања организованог криминала,
- превенције и сузбијања облика општег криминала,
- превенције и сузбијања привредног криминала,
- одржавања јавног реда и мира,
- заштите неких људских права,
- секторско вршење послова полиције и полиције у локалној заједници,
- побољшање односа с грађанима.

---

⁴² Милковски, З., Мухић, Б.; *Илегалне миграције као облик транснационалног организованог криминалитета*, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, 2005, стр. 251-260.

Политика превенције ових појава подразумева на националним интересима засновано одређење највиших државних и друштвених субјеката у погледу планског, организованог и континуираног деловања државних ресора и недржавног сектора безбедности с циљем директног или индиректног отклањања узрока и услова који доприносе настанку кријумчарења миграната и онемогућавања наступања штетних последица.⁴³

1. Принцип временске позиционираниости „*ante delictum*“ – мере превенције се предузимају искључиво пре наступања појава и последица које оне проузрокују; такође се морају предузимати континуирано;
2. Принцип тросмерности мера превенције, односно њихове усмерености ка:
  - а) подизању нивоа свести и образовања,
  - б) смањењу рањивости појединаца и група,
  - в) либерализацији имиграционе политике и поспешивању административне контроле међународног саобраћаја,
3. Принцип генерализације модела превенције – подразумева примену јединственог модела превенције на подручју целе земље,
4. Принцип еластичности превенције,
5. Принцип индивидуализације превенције – прилагођавање мера превенције својствима личности и потребама појединаца који су спашени из мрежа кријумчарења,
6. Принцип разноврстности мера превенције,
7. Масивност субјеката превенције.

Мере превенције кријумчарења миграната представљају систем активности одређених субјеката безбедности чије је планско, организовано, координирано и континуирано предузимање усмерено ка спречавању настанка појава кроз које се ови феномени манифестују и њихових последица.⁴⁴

Мере превенције могу се поделити на:

1. Мере превенције научно истраживачког карактера,
2. Мере превенције иницијалног карактера,

---

⁴³ <http://www.srbija.gov.rs> преузето 25.12.2016.године

⁴⁴ Милковски, З., Михић, *op.cit*, стр. 195-208.

3. Мере превенције нормативног карактера,
4. Мере превенције информативно – едукативног карактера,
5. Мере превенције обавештајно криминалистичког карактера,
6. Мере економске и социјалне политике,
7. Мере имиграционе политике.

Мере превенције научно истраживачког карактера су све мере које за циљ имају да се употребом правила методологије научног истраживања изнађу адекватна и ефикасна решења за дефинисање и унапређење стратегије, политике и методике превенције и сузбијања кријумчарења миграната као и заштите, помоћи и подршке жртвама. Проблеми са којима се истраживачи сусрећу варирају од недовољних научних сазнања о кријумчарењу миграната, оскудности референтне литературе, ограничености извора, преко непрецизности постојећих емпиријских података као и контрадикторности неких од тих података, па све до поверљивости података о овом проблему и немогућности прецизне оцене ефеката предузетих мера превенције.

Мере превенције иницијалног карактера представљају мере којима се иницира и подстиче спровођење одређених извесних превентивно репресивних активности система безбедности у функцији супротстављања кријумчарењу миграната. Иако постоји низ подела ових мера (према природи, легалитету, носиоцу, мотивима носиоца...) за нас је најинтересантнија подела према облику где се мере јављају у облику:

- а) Лобирања код надлежних институција,
- б) Иницијатива грађана, одређених организација и стручних тела,
- в) Притисци на надлежне државне институције.

Мере превенције нормативног карактера предузимају се у сфери законодавне функције државе изразом, изменом, допуном или укидањем правних аката надзаконске, законске и подзаконске правне снаге с циљем унапређења безбедносне праксе разних државних ресора и друштвених сектора у супротстављању кријумчарењу миграната.

Недостатак одговарајућег националног законодавства идентификован је као највећа препрека у супротстављању кријумчарењу миграната. Велику опасност представљају тзв рупе у закону које кријумчари добро познају и користе за своје противзаконите активности. Стога је неопходно да се израде одговарајући правни оквири доследни

релевантним међународним инструментима и стандардима који ће унапредити спречавање ових појава.

Мере економске и социјалне политике у превенцији кријумчарења миграната су мере којима се унапређује животни стандард потенцијалних илегалних миграната из економско егзистенцијалних разлога, односно жртава трговине људима чија је виктимизација добрим делом условљена лошим економским и социјалним условима живота. Ове мере морају бити усмерене ка:

-уклањању социјалне и економске неједнакости између међународних региона као и између одређених региона унутар држава,

-развијању међународне економске сарадње,

-давању повољних кредита привредним субјектима,

-умањењу и ослобађању од фискалних обавеза,

-унапређењу права на здравље и здравствену заштиту,

-унапређењу права на заштиту мајки и деце,

-унапређењу права породице на социјалну, правну и економску заштиту,

-унапређењу права на заштиту од сиромаштва или искључења из друштва итд...

Мере имиграционе политике. Имиграциона политика представља доношење и спровођење имиграционих прописа, ставове и односе државног руководства према кретању боравку или настањењу грађана других држава на територији земље. А мере имиграционе политике представљају мере отклањања потојећих рестрикција легалне миграције из сиромашних у економски развијеније земље. Ове мере су првенствено у надлежности неконвенцијалних субјеката безбедности као и мере економске и социјалне политике. Ваља напоменути да либералнија имиграциона политика унапређује превенцију кријумчарења миграната али и превенцију организованог криминала, затим унапређује међународне односе и сарадњу држава што је веома значајно за стабилност међународних региона.

Мере превенције информативно едукативног карактера подижу ниво свести и унапређују безбедносну културу грађана и припадника субјеката безбедности изградњом ставова о кријумчарењу миграната као неморалној, противзаконитој и штетној појави којој се морају супротставити свим легитимним и легалним средствима. Ове мере се спроводе сервирањем извесних аудио, визуелних или аудио визуелних садржаја

одређеним циљним групама и то грађанима, потенцијалним жртвама, актуелним жртвама, жртвама избављеним из ланаца организованог криминала, припадницима субјеката безбедности, извршиоцима кривичних дела у вези са кријумчарењем људи, клијентима односно конзументима услуга експлоатисаних жртава.

7.2. Међународна полицијска сарадња на пољу превентивног криминалистичко-обавештајног рада

Конвенцијом о полицијској сарадњи у југоисточној Европи предвиђа се низ превентивних мера криминалистичко обавештајног карактера које су од великог значаја за превенцију кријумчарења мигранта. Па тако током сарадње у превенцији, службени органи уговорних страна могу да размењују информације по захтеву и то о:

- везама између осумњичених,
- структурама организација,
- типичним обрасцима криминалног понашања,
- о жртвама или оштећеној имовини,
- кривичним делима у припреми или покушају,
- обавештајним сазнањима,
- законима на снази који се односе на кривична дела која су предмет Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи.

Уговорне стране такође редовно размењују обавештајне податке с циљем супротстављања илегалном прелажењу државних граница и кријумчарењу људи. Исто тако размењују искуства у области превенције криминала и у том циљу почињу и спроводе заједничке програме.⁴⁵

Свака међународна акција на пољу борбе против илегалних миграција готово је немогућа без међусобне полицијске сарадње, односно без благовременог преноса информација о дешавањима на терену. Проблем илегалних миграција не задржава се у оквирима само једне државе, и најчешће представља проблем више држава, држава које су суседи или држава које припадају једном ширем региону.

---

⁴⁵ Мијалковић, С.; *op.cit.*, стр, 283-336.

7.3. Међународна организација криминалистичке полиције – INTERPOL

Интерпол данас представља једину глобалну форму полицијске сарадње. Искуство које је прикупио током вишегодишњег рада који се састојао у олакшавању преношења захтева, информација и обавештајних података сведочи о томе да је ова организација главно средство помоћу којег полицијске снаге данас међусобно комуницирају широм света. Готово је немогуће у данашњим условима замислити међународну полицијску сарадњу на пољу сузбијања криминала, а посебно илегалних миграција без постојања Интерпола, као једне глобалне организације специјализована управо за решавање проблема које државе нису у могућности саме да га реше. Интерпол је постао посебно вешт у ономе што би се могло назвати свакодневном контролом криминала.

Интерпол⁴⁶ ужива статус међудржавне организације. Наша земља ужива углед једне од земаља оснивача Интерпола и, изузимајући краће прекиде, веома је активан члан ове организације.

Интерпол, као координациони центар за борбу против међународног криминалитета интервенише на захтев полицијских служби и судских органа држава чланица у превенцији и репресији: убиства, отмица, трговина људима и кријумчарењу, криминалним актима почињеним против безбедности у ваздуху, прекршајима у вези са оружјем и експлозивима, тероризма и слично, затим илегалном трговином уметничким предметима, илегалне трговине дрогама, прање новца и друго.

Међу основним принципима ове организације посебно значај имају принципи:

1. поштовање државног суверенитета – сарадња се заснива на активностима које снаге безбедности држава чланица предузимају у оквиру својих државних граница и у складу са својим националним законодавством,
2. универзалност – свака држава чланица сарађивати са свим другим државама чланицама,
3. равноправности држава чланица – све државе чланице имају иста права и под истим условима⁴⁷ могу користити постојеће службе Организације,

---

⁴⁶ Vens D.; *Organised Payment Card Crime*, Међународна конференција о сарадњи у борби против организованог криминалитета кредитним картицама, Лондон, 1996.

4. флексибилности радних метода – иоако омеђени утврђеним принципима Организације, радни методи су довољно флексибилни и у складу са разноликошћу стања и структуре у државама чланицама,
5. сарадње са другим агенцијама - преко Централних националних бирао држава чланица сарадње се остварује и са осталим институцијама које су у државама чланицама ангажоване на сузбијању криминалитета.

Наша земља, као и многе друге, није поштеђена кривичних дела која садрже елементе иностраности. Савремена средства веза и транспорта омогућавају криминалцима да брзо прелазе из једног места у друго и да на тај начин избегну хватање односно откривање.

Органи полиције најинтензивнију међународну сарадњу остварују путем Интерпола или, познатију у народу као Међународна Организација Криминалистичке Полиције. Од оснивања до данас, Интерпол се непрекидно развија, не само обимом посла, методама и средствима, него и по броју земаља чије су полиције постале њене чланице. Почетак организоване сарадње појединих полиција на међународном плану датира још од 1914. године, када је одржан Међународни конгрес судске полције у Монаку, на ком је учешће узела и Краљевина Србија.

Колико је битна улога Интерпола, указује то да сарадњом са свим државама и које јесу и које нису чланице Интерпола, поседује податке и има приступ досијеима о криминалцима и других организација у склопу држава.

Размена информација се одвија посредством примене постојећих механизма заштите државне границе и постојећих оквира за одвијање међународне сарадње (примена међународних споразума о сарадњи и кроз рад међународних организација – Интерпола, Еуропола, SECI Центра), као и посредством Фронтекса.⁴⁸

Оно што је важно у нашем случају јесте улога Интерпола у борби против илегалних миграција. Представљајући највећу светску организацију за борбу против организованог криминала, Интерпол се бави и сузбијањем илегалног преласка граница. Интерпол функционише самостално, али и по захтеву држава, при чему се прикупљају све информације о преласку граница свих миграната који имају документе, као и

---

⁴⁷ Четири званична језика комуникације су: енглески, шпански, француски и арапски.

⁴⁸ Стратегија супротстављања илегалним миграцијама у Републици Србији за период 2009–2014. године. *Службени гласник РС*, бр.,101/07 и 65/08.

профилисањем оних који немају, док се бавећи се обавештајно-оперативним радом прикупљају информације о могућим рутама којима ће се вршити нелегалан прелазак граница. До сада, Интерпол је прикуписао информације и прослеђивао их безбедносном систему Републике Србије, при чему су у више наврата ухваћени кријумчари људи приликом транспорта и нелегалног преласка граница.⁴⁹

Велики улогу у сузбијању тероризма има Интерпол на тај начин што размењују информације са државама које су угоржене, посредно или непосредно, овим свакодневним проблемом. Наиме, многи терористи користе „утабане“ руте илегалних миграната за вршење својих задатака на тај начин што користе масовност илегалних миграција, слабу или недовољну ефикасну контролу државних органа који су надлежни сузбијање илегалних миграција, долазе до својих коначних одредишта и у улози „спавача“ чекају да буду „активирани“ за вршење терористичких аката, углавном по Западној Европи. Из тих разлога, међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграција подразумева и борбу против других негативних појава, као што је тероризам, на који ниједна држава није имуна или је нашла прави начин спречавања и сузбијања.

7.4. Међународна организација криминалистичке полиције – EUROPOL

Међу бројним регионалним организацијама кроз које се одвијају различити облици полицијске сарадње посебан значај има Уред европске полиције (European Police Office) – Еуропол,⁵⁰ са седиштем у Хагу. Уред је формиран 1995.године одлуком Европског савета (Конвенција Еуропола), оквиру процедуре назначене Уговором о Европској унији (Мастрихт, 1992.год.). Након ратификације од стране земаља чланица Европске уније и ступања Конвенције Еуропола на снагу, 01.10.1998. године, а после спровођења осталих законодавних активности, Уред европске полиције почиње са радом 01.07.1999.године.

Примарна надлежност Уреда је превенција и борба против тероризма, илегалне трговине дрогом и других облика организованог, а посебно транснационалног криминала.

---

⁴⁹ International Human Rights, *Трговина људима и ропство*; Компаративни правни приступ и улога Европске конвенције о људским правима.

⁵⁰ <http://www.europol.eu.int>. преузето 10.01.2017.године.

Рад Еуропола заснива се на размени информација између канцеларије и официра за везу, на обављању компаративне анализе и анализе криминалитета, као и на пружању подршке националним полицијским службама у њиховим акцијама.

Од првобитних задатака те службе, које су се односиле на посредовање у преносу информација и израду опште слике стања и криминалистичких анализа на основу општих података, делокруг рада проширио се на активности у вези с борбом против криминала у везис дрогама, прања новца, те криминала у вези са превозом радиоактивног и нуклеарног материјала, трговином људима, илегалним миграцијама, украденим моторним возилима и друго.

Савет Европске уније је, на новоу министра 27.03.2000.године, одобрио директору Еуропола вођење преговара са Међународном организацијом криминалистичке полиције – Интерполом. Као сврха споразума између две организације истакнуто је стварање законских оквира за сарадњу и размену особља и одговорности. У 2004. години споразум је и закључен. Србије је потписала са Еурополом стратешки споразум о сарадњи у октобру 2008.године. Основни предуслов је да Србија буде чланица ЕУ, да би имала пун мандат у Еурополу⁵¹.

Као и Интерпол, и Еуропол има вид сарадње у циљу сузбијања разних облика организованог криминала са међународним полицијама и безбедносним службама, при чему даје велику подршку, информације и учествује у прикупљању података. Када су у питању илегалне миграције, Еуропол делујући на Европском нивоу пружајући информације државним полицијама и службама, директно учествује у сузбијању илегалних миграција.

Еуропол није национална полиција земље чланице, али свакако својом улогом некада може бити и важније јер он повезује, информише и координира стране које тако заједно имају моћ да се изборе са претњама 21-ог века.

7.5. Међународна организација за миграције – ИОМ

Међународна организација за миграције (*International Organization for Migration – ИОМ*) је међународна организација са седиштем у Женеви. Основана је 1951. са циљем да

---

⁵¹ Жарковић М.; *Криминалистичка тактика*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009, стр. 32.

помогне у расељавању великог броја избеглица као последице Другог светског рата и водећа је међународна организација у области миграција. Више пута је мењала име да би данашњи назив добила 1980. Прва је међународна организација која се бавила миграционим питањима. Тренутно има 165 земаља чланица (укључујући Србију) а 9 држава и различитих организација има статус посматрача у преко 100 земаља. Годишњи буџет не пада испод једне милијарде долара, има преко 5 400 запослених у преко стотину земаља широм света.

Међународна организација за миграције је посвећена принципу да хумане и уређене миграције доприносе и мигрантима и друштву.

Међународна организација за миграције ради у циљу осигуравања уређеног и хуманог управљања миграцијама и изналажења практичних солуција за решавање проблема који се тичу миграција, како би обезбедила хуманитарну помоћ мигрантима којима је та помоћ потребна, укључујући избеглице, интерно расељена лица или друга лица која су остала без дома.

Статут Међународне организације за миграције јасно одређује везу између миграција и економског, друштвеног и културног развоја, као и права на слободу кретања.

Главни циљеви организације су:

- Помоћ мигрантима и државама око изазова оперативног смисла који су последица миграција,
- Продубљивање знања о миграцијама,
- Подстицање друштвеног и економског развоја преко миграција,
- Брига за људско достојанство и добробит миграната.⁵²

ИОМ ради у четири широке области управљања миграцијама:

- миграције и развој,
- олакшавање миграција,
- регулисање миграција
- хуманитарне миграције.

Активности Међународне организације за миграције које покривају ове области обухватају промовисање међународног миграционог права, дебату о политикама, као и смернице у области миграција, заштите права миграната, здравствену и родну димензију

---

⁵² <https://sr.wikipedia.org/sr/> преузето 11.01.2017.године

миграција. ИОМ блиско сарађује са партнерима из владе, међувладиног и невладиног сектора.

ИОМ блиско сарађује са државним властима, те међународним владиним и невладиним партнерима који играју кључну улогу по питањима миграција. Међународна организација за миграције ради у циљу осигуравања уредног и хуманог менаџмента и изналагања практичних солуција за решавање проблема на пољу миграција, те како би осигурала хуманитарну помоћ мигрантима којима је она потребна, укључујући избеглицама и интерно расељеним особама. Активности ИОМ -а такође укључују и промоцију Међународног миграционог права, политичке дебате и смерница за заштиту права и здравља миграната, те промоцију родне димензије по питању миграција. ИОМ одржава блиску пословну сарадњу са УН телима и оперативним агенцијама, те са другим међународним и невладиним организацијама.⁵³

Међународна организација за миграције настала је из пепела Другог светског рата. На европском континенту који је био осакаћен ратом ниједна влада није могла сама да помогне преживелима који нису тражили ништа више од прилике да наставе са својим животима слободно и са достојанством. Прво оживљавање ИОМ-а настало је ради поновног насељавања избеглица у овом послератном периоду.

ИОМ се брзо развио од организације чији су фокус мигранти и насељавање избеглица у водећу светску међувладину организацију посвећену добробити, сигурности и бављењу мигрантима, 2016. година је година обележја миграција. ИОМ и државе чланице УН-а искористили су историјску прилику да службено уведу ИОМ у систем УН-а, и тиме буду преко потребан глас миграната у међународној заједници. 19. септембра Уједињене нације биле су домаћин првом самиту о избеглицама и мигрантима.

Током година, ИОМ се проширио на 165 држава чланица. Глобална присутност организације проширила се на више од 400 теренских локација. Са више од 90 посто свог особља распоређеног на терену, ИОМ је постао водеће тело за реаговање на најгоре светске хуманитарне хитне случајеве.

Данас је свака седма особа мигрант - било да је избеглица, студент, радни мигрант или професионалац који се креће између међународних радних места.

---

⁵³ http://ba.one.un.org/content/unct/bosnia_and_herzegovina/bs/home/un-agencies/iom.html преузето 11.01.2017. године.

Данас, док гледамо ка будућности, ми и даље одржавамо иста уверења која су била узрок нашег настајања пре 65 година: да миграција гради отпорност и да су мигранти чиниоци промена и развоја.⁵⁴

7.6. Иницијатива за сарадњу у југоисточној Европи – SECI

Међу регионалним организацијама од посебног значаја за унапређење међународне полицијске сарадње, пре свега ефикасности кривичног гоњења и пресуђења је и Иницијатива за сарадњу у Југоисточној Европи – (Southeast European Co-operative Initiative – SECI). Ова организација је основана 06. Децембра 1996.године у Женеви и чине је Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Хрватска, Македонија, Грчка, Мађарска, Молдавија, Румунија, Словенија, Србија, Црна Гора и Турска.

Као основне циљеве она издваја охрабривање економске сарадње и сарадње у области заштите човекове околине међу земаљама у региону, као и омогућавање интеграције југоисточне Европе са остатком Европе. Уз то, земље чланице Иницијативе закључиле су споразум о сарадњи у циљу унапређења ефикасности превенције, откривања, истраживања и гоњења прекограничних облика криминалитета.

Као активне чланице Интерпола и Светске царинске организације, потписнице и чланице SECI размењују и развијају информације о криминалитету, у партнерству са њиховим органима за примену закона и са Генералним секретаријатом Интерпола и ВЦО (којима је дат статус сталних саветника). Центар за борбу против међуграничног криминалитета лоциран је у Румунији, у згради Парламента у Букурешту, и у њему свака земља чланица има по два представника – официра за везу (једног представника полиције и једног представника царине).

Интерпол је пратио оснивање и развој Иницијативе од самог почетка. Присуствовао је састанцима SECI и промовисао Интерполове телекомуникациону и административну мрежу за међународну размену информација, а у циљу избегавања непотребног дуплирања напора. Споразум о сарадњи између SECI центра за борбу против међуграничног криминалитета, владе Румуније и Интерпола, у погледу повезивања и размене информација је потписан 25.02.2002.године. Циљ Споразума је био да се официрима полиције SECI центра за борбу против међуграничног криминалитета,

---

⁵⁴ <https://serbia.iom.int/sr/node/172> преузето 12.01.2017.године.

омогући размена информација са Интерполом преко техничке опреме Националног централног бироа у Румунији.

Због техничких препрека SECI није био у могућности да примењује споразум о комуникацијском повезивању за размену информација до октобра 2003.године. Као резултат обих преговора, нови споразум о сарадњи у погледу комуникацијског повезивања за размену информација између Интерпола и SECI центра за борбу против међуграничног криминалитета је потписан од стране генералног секретара у децембру 2004.године. Овај оквирни споразум омогућава националним официрима за везу, придодатим SECI центру у Букурешту, да размењују информације са Интерполовим Генералним секретаријатом и њиховим националним централним бироима.⁵⁵

Унапређивање сарадње са земљама у региону остварује се и кроз активно учешће у Регионалном центру за борбу против прекограничног криминала у Букурешту – SECI центар, посебно на пољу борбе против илегалних миграција и трговине људима, као и учешћем у оквиру регионалне иницијативе за питање миграција, азила и избеглица (MARRI). Основни циљ ове иницијативе је унапређење управљања миграцијама на западном Балкану, тј. усаглашавање законских, административних и институционалних решења у овим областима, сходно међународним стандардима и стандардима ЕУ.

У области миграција успостављена је и развија се сарадња са међународним организацијама (агенцијама UN, OSCE, IOM, Саветом Европе, DCAF, ICMPD) које су често носиоци регионалних пројеката ЕК имплементираних у Републици Србији и државама Западног Балкана. Поред тога, развијање сарадње са специјализованим организацијама као што су INTERPOL, EUROPOL, EUROJUST, SEEPAG i FRONTEX може значајно да допринесе супротстављању илегалним миграцијама.⁵⁶

На граничним прелазима према Републици Македонији и Републици Бугарској на основу Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи, у Бечу 5. Маја. 2006. године, формиран су „Заједнички контакт центри за полицијску сарадњу“ који имају за

---

⁵⁵ Жарковић М.; *Криминалистичка тактика*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009, стр. 32.

⁵⁶ http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678 преузето 15.01.2017.године.

циљ размену информација у вези са илегалним миграцијама и трговином људима и размену других информација.⁵⁷

7.7. Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице - UNHCR

Агенција УН за избеглице настала је након II Светског рата да би помогла житељима Европе расељеним услед сукоба. Генерална скупштина УН основала је Канцеларију Високог комесаријата за избеглице 14. децембра 1950. године и дала јој трогодишњи мандат током би обавила свој задатак и престала да постоји. Конвенција Уједињених нација о статусу избеглица –правни основ за помоћ избеглицама и основни статус којим се UNHCR руководи у свом раду усвојена је 28. јуна наредне године.

До 1956. године, UNHCR се суочио са својом првом великом избегличком кризом – масовним бегом избеглица када су снаге тадашњег Совјетског Савеза угушиле револуцију у Мађарској. Све наде да ће UNHCR постати сувишан тада су нестале. Током 60 тих година прошлог века, деколонизација Африке произвела је прву од бројних избегличких криза на том континенту која је захтевала интервенцију UNHCR а. Током наредне две деценије, UNHCR је морао да помогне у кризама расељавања у Азији и Латинској Америци. Крајем века дошло је до нових избегличких проблема у Африци, а затим у Европи низом ратова на подручју Балкана.

У немогућности да реши проблеме све већег броја тражилаца азила из суседних земаља, земаља источне Европе и Африке почетком 70тих година прошлог века, тадашња Социјалистичка Федеративна Република Југославија упутила је позив UNHCR да отвори канцеларију у земљи. Високи комесаријат УН за избеглице потписао је Споразум (Accord de Siege) са Владом и 1976. године отворио канцеларију у Београду. Агенција је пружала помоћ и спроводила поступак утврђивања избегличког статуса тражиоцима азила из трећих земаља (такозваним мандатним избеглицама) до распада претходне Југославије и масовног прилива избеглица из бивших република СФРЈ у Србију почетком 90тих.⁵⁸

---

⁵⁷ Линдгрен, М., Николић, В. Ристановић.: *Жртве криминалитета – Међународни контекст и ситуација у Србији*, Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија у Србији, Одељење за спровођење закона, Београд, 2011, стр. 66.

⁵⁸ <http://www.unhcr.rs/opste/o-nama/istorija-unhcra.html> преузето 16.01.2017.године.

Чињенице и цифре су од кључног значаја за планирање активности и спремност на деловање Агенције УН за избеглице. На пример, када је стотине хиљада људи бежало услед борби на северозападу Пакистана у мају 2009. године, Агенција за избеглице морала је имати податке о броју људи којима је потребна помоћ, колико новца и помоћи је неопходно да би им се помогло и колико људи је потребно да ангажује. Статистичари Одељења UNHCR за координацију активности на терену и информације воде рачуна о броју људи за које је агенција надлежна. Ови подаци се објављују у виду извештаја «Трендови у свету» сваког јуна. Податке о интерно расељеним лицима у свету објављује Норвешки савет за избеглице. Подаци о годишњем буџету прикупљају се у Одсеку за односе са донаторима и прикупљање средстава, док Одсек за управљање кадровима поседује детаљне податке о броју запослених у агенцији.

Агенцијом за избеглице УН управљају Генерална скупштина Уједињених нација и Економски и социјални савет (ECOSOC). Извршни комитет UNHCR који се састоји од 79 чланова, одобрава двогодишње програме агенције и одговарајући буџет. Програми и буџет се презентују Високом комесару (Антонио Гутереш у овом тренутку) кога на ту функцију именује Генерална скупштина УН.

Мандат Агенције УН за избеглице дефинисан је Статутом UNHCR од 1950. године. Генерална скупштина је 2003. године проширила мандат организације «док не буде нађено решење за проблем избеглица». Високи комесар подноси годишње извештаје о раду Агенције ECOSOCу и Генералној скупштини.

Будући на челу организације, Високи комесар је одговоран за управљање и контролу активности UNHCR а. Он/она усмерава рад Агенције уз помоћ заменика Високог комесара и два помоћника Високог комесара - за заштиту и за операције.

Агенција има више од 6,600 запослених – националног и интернационалног особља – у више од 110 земаља.

Већина операција које спроводи UNHCR одвија се на терену. Глобалне операције постале су веома сложене: активности се крећу од запошљавања нових људи и обезбеђења њихове сигурности у опасним ситуацијама до набавке разних врста помоћи – лекова и хране, чак и чартер авиона. Посебна одељења чије је седиште углавном у Женеви, задужена су за различите области деловања – операције, правну заштиту, односе са

медијима, кадрове и финансијска средства. Низ регионалних бироа повезује се са прекоморским канцеларијама и главном канцеларијом у Женеви.

Радам UNHCR а на терену управља низ регионалних канцеларија, подручних канцеларија, мањих канцеларија и теренских канцеларија. Представници Високог комесара руководе операцијама у земљама у којима агенција ради, а постоји и одређен број шефова регионалних представништава.⁵⁹

8. Кривичноправни сиситем Републике Србије у борби против илегалних миграција

Протерани ратом, напуштајући своје породице и домове, одлазећи из своје државе и остављајући све, мигранти у тежњи и жељи за бољим животом који виде у европској Унији после путовања кроз Грчку и Македонију стижу на тло Републике Србије. На корак од Мађарске, од Европске Уније, сусрећу се, и у нашој држави, са онима који би њихово стање да злоупотребе како би за себе прибавили некакву корист. Често, у последње време долази до хапшења наших грађана који недозвољено мигранте превозе до границе вршећи тиме кривично дело, а Кривични законик Републике Србије као посебно кривично дело прописује у глави тридесет један у групи кривичних дела против јавног реда и мира кривично дело недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи под чланом 350., а њиме је инкриминисано следеће питање везано за илегалне миграције:

1) Ко без прописане дозволе пређе или покуша да пређе границу Србије, наоружан или употребом насиља, казниће се затвором до једне године.

(2) Ко у намери да себи или другом прибави какву корист, омогућава другом недозвољени прелаз границе Србије или недозвољени боравак или транзит кроз Србију, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(3) Ако је дело из става 2. овог члана учињено од стране групе, злоупотребом службеног положаја, или на начин којим се угрожава живот или здравље лица чији се недозвољени прелаз границе Србије, боравак или транзит омогућава или је кријумчарен већи број лица, учинилац ће се казнити затвором од једне до десет година.

(4) Ако је дело из става 2. овог члана учињено од стране организоване криминалне групе, учинилац ће се казнити затвором од три до дванаест година.

---

⁵⁹ <http://www.unhcr.rs/opste/o-nama/upravljanje-organizacija.html> преузето 16.01.2017.године.

*(5) Средства намењена или употребљена за извршење дела из ст. 1. до 3. овог члана одузеће се.*⁶⁰

Ово кривично дело спада у групу кривичних дела против јавног реда и мира, а којима је заједничко то што доводе до поремећаја нормалног живота грађана, угрожавања безбедности, уношења немира међу грађане. Кривично гоњење се предузима по службеној дужности. Дело је прописано чланом 350. Кривичног законика, а законодавац је предвидео основни, лакши и два тежа облика овог кривичног дела.

Основни облик предвиђен је ставом 1. и подразумева прелазак или покушај преласка границе Републике Србије, наоружан или употребом насиља. Овај облик, кажњив је затвором до једне године.

Лакши облик регулисан је ставом 2. а он гласи: “Ко у намери да себи или другом прибави какву корист, омогућава другом недозвољен прелаз границе Србије или недозвољено боравак или транзит кроз Србију, казниће се затвором од шест месеци до пет година.”

Како Кривични законик наше државе предвиђа да је покушај кажњив само ако је то изричито прописано законом, или увек када је за кривично дело предвиђена казна затвора од 5 година, тако покушај у овом случају није кажњив. Покушај кривичног дела постоји онда када је са умишљајем, једно кривично дело започето, али није довршено.

Међутим, два су тежа облика овог кривичног дела, предвиђена ставовима 3. и 4. члана 350. Кривичног законика. Први, тежи облик подразумева да постоји намера за прибављање какве користи, за себе или другог и у ту сврху омогућавање недозвољеног преласка граница Србије, недозвољен боравак или транзит кроз Србију, или се пак кријумчари већи број лица, али у овом случају учинилац дела је група, или је до чињења дела дошло злоупотребом службеног положаја, или на начин којим се угрожава живот или здравље лица. Учинилац дела ће се у овом случају казнити затвором од једне до десет година.

Група, у смислу Кривичног законика јесу најмање три лица повезана ради трајног или повремениог вршења кривичног дела, која не мора да има дефинисане улоге својих чланова, континуитет чланства и развијену структуру. Службено лице, у складу са

---

⁶⁰ Члан 350. Кривични законик Републике Србије, (*Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014).

односним законом јесте лице које у државном органу врши службену дужност, изабрано, именовано или постављено лице у државном органу, локалној самоуправи, јавни бележник, арбитар, извршитељ, полицијски службеник, војно лице и др. Покушај, овог дела, кажњив је.

Други, тежи облик овог кривичног дела подразумева да је у намери прибављања користи за себе или другог, омогућен прелаз границе Србије или недозвољен боравак или транзит кроз Србију од стране организоване криминалне групе.

Организована криминална криминална група, је група од три или више лица која постоји одређено време и делују споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи. Покушај извршења овог другог, тежег облика, кажњив је.

За кривично дело недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи, Кривични законик не дозвољава ублажавање казне за теже облике овог дела, а који су предвиђени ставом 3. и 4. члана 350. Дакле, једино је лакши облик овог дела подобан за ублажавање казне и у овом случају се казна може ублажити до 30 дана затвора, у складу са чланом 57. Кривичног законика.

И за ово кривично дело, предвиђена је застарелост. За лакши облик, кривично гоњење се не може предузети када протекне три године од извршења кривичног дела. За први тежи облик је потребно да протекне 10 година од извршења кривичног дела, а за други тежи облик је потребно да протекне 15 година од извршења овог кривичног дела како би наступила застарелост.

У складу са законом, подстрекавање и помагање на и у извршењу кривичног дела кажњиви су оном казном која је за ово дело прописана, а сва средства која су употребљена за извршење овог кривичног дела се одузимају. На плану кривице, законодавац је предвидео да у сваком облику, ово кривично дело може бити учињено једино са умишљајем, чиме се подразумева да је учинилац био свестан свога дела, хтео његово извешање или је био свестан да може учинити дело па је на то пристао.

Овим чланом Кривичног законика јасно су дефинисана понашања која се кажњавају и које су санкције предвиђене уколико се не поступа по њима. Законодавац је овим хтео да правно дефинише понашања која се односе на илегалне преласке државне границе као и

кријумчарења људи, са намером да се таква противправна понашања сведу на минимум и држе у нормалним границама. Такође, предвиђене су казне за оне који се баве кријумчарењем људи у циљу неке материјалне користи, тако и за оне који се такву делатност обављају у групи или од стране организоване криминалне групе, или је такво понашање резултат злоупотребе положаја, па је из тих разлога и због веће друштвене опасности и запређена казна веће за њене учиниоце. Законодавац је овим чланом предвидео и одузимање средства намењена или употребљена за извршење овог кривичног дела, што посебно погађа извршиоце.

Поред Кривичног законика који одређује ову материју постоје и други закони који такође одређују која се понашања сматрају кажњивим а везано је за илегалне миграције. Тако *Закон о заштити државне границе* у члану 65. одређује следеће:

Новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара или казном затвора до 30 дана казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) пређе или покуша да пређе државну границу изван одређеног граничног прелаза, изван радног времена на граничном прелазу или супротно намени граничног прелаза, или ако пређе или покуша да пређе државну границу на граничном прелазу без важеће путне или друге исправе прописане за прелазак државне границе (члан 10. став 2. овог закона),

2) нема исправу прописану за прелазак државне границе или одбије да је стави на увид полицијском службенику, односно ако одбије да се подвргне контроли или ако напусти подручје граничног прелаза док контрола још није обављена или на други начин покуша да избегне контролу (члан 26. став 1. овог закона).⁶¹

Поред законских решења законодавство Србије донело је и них других законских и подзаконских аката, као и друге прописе.

Стратегијом о сарадњи за сузбијање илегалних миграција, Влада утврђује политику у области успостављања ефикасног система за борбу против организованог криминала, којом дефинише стратегијске циљеве, улоге и одговорност државних субјеката и одређује оквире за израду планова имплементације. Такође, Стратегијом се стварају додатни услови за ефикасније укључивање Републике Србије у регионални, европски и светски концепт борбе против ове врсте организованог криминала.

---

⁶¹ Члан 65. Закон о заштити државне границе, (Службени гласник РС, бр. 97/2008 и 20/2015 - др. закон).

Стратегија је у складу са Националним програмом за интеграцију у Европску унију, као и текућим реформским процесима у земљи, пре свега оним који су наведени у документу „Европско партнерство”.

Такође, потписан је и ратификован Протокол против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом који законски представља и прописује закон о илегалним миграцијама тј. кријумчарењу људи.

Увођење овог члана у српски Кривични законик, чиме се поставља основа за развој законодавства у борби против кријумчарења, било је резултат удружених напора и континуиране сарадње између Министарства унутрашњих послова, социјалних питања и правде, локалних НВО (Виктимолошко друштво Србије, АСТРА, Саветовалиште против насиља у породици) и међународне заједнице (ОЕБС, ИОМ).

Проблем илегалних миграција је већ дужи низ година присутан у односима Републике Србије (претходне СРЈ и СЦГ) и ЕУ. Истовремено то је био и један од главних разлога због кога је деведесетих година прошлог века тадашња држава СРЈ била сврстана на негативну листу визног режима ЕУ.

Република Србија улаже значајне напоре на пољу супротстављања илегалним миграцијама, са и преко своје територије и једна је од првих у региону која је успоставила ефикасне институционалне механизме у борби против илегалних миграција и трговине људима.

Република Србија наследила је обавезе из међународних аката који подразумевају уједначену политику земаља у борби против илегалних миграција као облика организованог криминала, који се по правилу одвија преко територија више земаља, и као такав представља заједнички изазов свим актерима у међународној безбедносној политици. С аспекта супротстављања илегалним миграцијама међу најзначајнијим потврђеним међународним актима су:

– Закон о потврђивању Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала и допунских протокола („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 6/01), усвојене у Палерму 2000. године, са пратећим протоколима, и то: Протоколом за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом и Протоколом против кријумчарења миграната копном морем и ваздухом, који непосредно уређује предметну материју;

– Закон о потврђивању Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 70/07), који даје шири правни оквир за сарадњу земаља југоисточне Европе у борби против свих облика организованог криминала који су заједничка претња земљама у региону. Како илегалне миграције имају управо прекогранични карактер, Конвенција служи и за надоградњу постојећих полицијских механизма за спречавање ове инкриминисане појаве;

– Закон о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 83/08), донет од стране Народне скупштине Републике Србије 9. септембра 2008. године. Овај споразум, у делу који се односи на Правосуђе и унутрашње послове обухвата питања азила, миграција и виза, односно обавезу Републике Србије да у овим областима изгради законодавни, институционални и процедурални оквир компатибилан са оним који постоји у земљама ЕУ.

8.1. Стратегија супротстављања илегалним миграцијама у Републици Србији

Стратегија супротстављања илегалним миграцијама у Републици Србији за период 2009–2014. године (у даљем тексту: Стратегија) је заснована на Националном програму за интеграцију у Европску унију, усвојеној Стратегији интегрисаног управљања границом у Републици Србији и текућим реформским процесима у земљи, пре свега оним који су наведени у документу Европско партнерство.

Методологија супротстављања илегалним миграцијама заступљена у овој Стратегији заснована је на позитивном законодавству Републике Србије, најбољој пракси полиције Републике Србије и ЕУ Шенгенском каталогу мера којим су обухваћене четири фазе супротстављања илегалним миграцијама и то: активности у трећим земљама, земљама порекла и транзита; билатерална и међугранична сарадња; мере на спољашњим границама (управљање границама – провере и надзор) и остале активности унутар земље.

Превентивно деловање чини скуп мера које предузимају субјекти ангажовани на стварању и развијању Стратегије у достизању формулисаног генералног циља, усмерених на предупређење појаве илегалних миграција.

Инкриминација – Прекршајна одговорност илегалног мигранта, комерцијалног превозника, даваоца гаранције, пружаоца услуге смештаја, лица која помажу илегалну миграцију, лица која недозвољено прелазе административну линију према АП КиМ предвиђена је следећом правном регулативом: Законом о странцима, Законом о заштити државне границе, Законом о путним исправама, Законом о пребивалишту и боравишту грађана и Уредбом о контроли преласка административне линије према Косову и Метохији.

Потребно је предузети ефикасније мере прекршајног прогона и кажњавања учиниоца прекршаја предвиђених Законом о путним исправама и Законом о пребивалишту и боравишту грађана која су злоупотребила издавање путних исправа, бродарских и поморских књижица и виза, односно када нису пријавили дужи боравак у иностранству у случајевима када су враћени из земаља ЕУ због илегалног боравка или уласка у земље ЕУ.

Сарадња органа државне управе – Одредбама члана 64. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/2010 и 99/2014)⁶² предвиђено је да су органи државне управе дужни да сарађују у свим заједничким питањима и да једни другима достављају податке и обавештења потребна за рад. Органи државне управе оснивају заједничка тела и пројектне групе ради извршавања послова чија природа захтева учешће више органа државне управе.

Сходно наведеном законском решењу и принципима Интегрисаног управљања границом, а у погледу супротстављања илегалним миграцијама, МУП је ближе упућен на сарадњу са Министарством финансија, Министарством рада и социјалне политике, Министарством спољних послова и др.

У складу са наведеним, потребно је формирати стручно интер ресорно радно тело Владе које ће координирати процес спровођења, надзор, контролу, евалуацију и ревидирање Стратегије. Потребно је успоставити и функцију координатора за имплементацију Стратегије супротстављања илегалним миграцијама.

Вођење евиденција – Осим евиденција чије је вођење предвиђено Законом о полицији и сродним законима који регулишу материју илегалних миграција, постоје

---

⁶² Закон о државној управи, (Службени гласник РС, бр. 79/05, 101/07, 95/2010 и 99/2014).

евиденције које воде други органи државне управе и које су од значаја у домену превентивног деловања за супротстављање илегалним миграцијама

Потребно је подзаконским прописима уредити оснивање и вођење евиденција предвиђених Законом о заштити државне границе⁶³ и Законом о странцима⁶⁴ и омогућити електронско евидентирање свих прелазака државне границе и електронско евидентирање пријава боравишта странаца и предузетих мера према странцима (успостављене електронске евиденције пружиће могућност да се ефикасније прате предузете мере према страним држављанима који су ушли или боравили незаконито у Републици Србији) .

Размена информација - У оквиру размене информација уочен је недостатак одговарајућих техничких услова и опреме, нестандардизован облик и неблаговременост размене, непоузданост података, непостојање стручног кадра који статистички обрађује информације, а размена информација не прати на адекватан начин постојећу организациону структуру јединица у оквиру линије рада МУП-а. Стога је за успешну размену информација потребно обезбедити следеће предуслове: примену савремене информатичке и телекомуникационе опреме и проширити капацитете у инфраструктури, људству и организацији МУП за прикупљање и обраду података неопходно је формирати заједничку билатералну или трилатералну канцеларију за полицијску сарадњу, а на основу већ потписаних међународних уговора и конвенција.

Систем раног упозоравања - У Управи граничне полиције МУП-а приступило се успостављању једног сегмента система раног упозоравања (обрада података о коришћеним фалсификованим документима и новим облицима фалсификата) . С обзиром на то да систем раног упозоравања у Републици Србији није у целини имплементиран због недостатка одговарајућих техничких услова и опреме и недовољног броја службеника обучених за обраду и прослеђивање информација, неопходно је проширити капацитете у инфраструктури, људству и организацији за функционисање система раног упозоравања.

Обавештајни рад - У прикупљању информација обавештајним радом, са аспекта супротстављања илегалним миграцијама, битна су запажања и информације до којих се дошло приликом вршења контроле на граничном прелазу, обезбеђења државне границе, сарадњом са другим органима и државама. Из напред наведеног разлога у Управи

---

⁶³ Закон о заштити државне границе, (*Службени гласник РС*, бр. 97/2008 и 20/2015 - др. закон).

⁶⁴ Закон о странцима, (*Службени гласник РС*, бр. 97/2008).

граничне полиције систематизована су радна места за криминалистичко обавештајни рад, која су попуњена око 20%, услед чега постоји потреба да гранична полиција одреди довољан број људи задужен за обавештајни рад.

Анализа ризика - Потребно је у Управи граничне полиције одредити довољан број људи за анализу ризика, које треба едуковати и оспособити за побољшање у супротстављању илегалним миграцијама, како би се развио концепт анализе ризика према ЦИРАМ моделу и како би се испуниле међународне обавезе преузете потписивањем Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи, односно, обавезе у сарадњи са ФРОНТЕКС-ом. Потребно је сачинити профиле ризика и индикаторе ризика који су у вези са илегалним миграцијама и обучити особље граничних служби у њиховој примени, односно упознати их са начинима вршења противзаконитих радњи у вези са илегалним миграцијама.

Рад официра за везу – У развијеним земљама уобичајена је пракса, у складу са Шенгенским каталогом, да се у дипломатско-конзуларно представништво (ДКП) деташира и полицијски службеник – имиграциони официр који је задужен да открива случајеве иза којих се крију илегалне миграције или злоупотреба путовања.

У том смислу, у Републику Србију су упућени полицијски официри за везу који су деташирани на рад у Београд (при амбасадама) и са њима се остварује сарадња путем постојећих институционалних механизма, посредством МУП-а, и то Кабинета министра и Бироа за међународну сарадњу и европске интеграције. У циљу супротстављања илегалним миграцијама сарадња са официрима за везу деташираним у Београду, успостављена је и одвија се у њиховом контакту са Управом криминалистичке полиције и Управом граничне полиције. Потребно је интензивирати и унапредити постојећу сарадњу са деташираним официрима за везу у нашој земљи, и у процес сарадње активније укључити Министарство спољних послова у циљу супротстављања илегалним миграцијама. Као и успоставити мрежу полицијских официра за везу при амбасадама Републике Србије у земљама високог миграционог ризика и земљама транзита или одредишта од значаја за супротстављање илегалним миграцијама.

Профилисање лица – Профилисање лица од значаја за супротстављање илегалним миграцијама врши се приликом подношења захтева за издавање визе, на граничним прелазима и унутар земље.

У складу са напред наведеним, потребно је спровести систематску и свеобухватну обуку службеника ДКП-а који се упућују на рад у високо миграционо ризичне земље за препознавање фалсификованих докумената и профилисање лица која су потенцијални илегални мигранти, тј. потребно је да се одређене теме у вези са супротстављањем илегалним миграцијама уведу у програм обуке службеника Министарства спољних послова који се упућују на рад у иностранство

Медијске кампање имају великог утицаја на формирање јавног мњења, нарочито кад је у питању проблематика супротстављања илегалним миграцијама. У односу на претходни период, интензивније се третира проблематика илегалних миграција у дневној штампи, часописима, информативним и едукативним емисијама, на телевизији.

Потребно је преко Интернет сајта МУП-а Републике Србије спроводити правовремено информисање јавности, субјеката и партнера који спроводе Стратегију о актуелној проблематици илегалних миграција, у оквиру чега месечно објављивати статистичке показатеље.

Примена савремене технологије у супротстављању илегалним миграцијама која се користи у МУП-у обухвата: компјутере, скенере, опрему за детекцију фалсификата, опрему за детекцију живих бића у превозним средствима, возила специјалне намене, видео надзор, двогледе за ноћно осматрање и друго.

У вези с тим, потребно је у оквиру МУП-а обучити кадар и повезати јединице које раде на пословима сузбијања високо технолошког криминала и специјализоване јединице које раде на сузбијању илегалних миграција.

Сарадња са грађанима – Сарадња полиције са грађанима и локалном заједницом остварује се кроз пројекте „рад полиције у локалној заједници” и кроз непосредну сарадњу, размену информација и помоћ, која има посебан значај у пограничном подручју. Из наведеног проистиче потреба за информисањем и обуком о проблему илегалних миграција полицијских службеника који већ учествују у пројекту „Полиција у локалној заједници”, као и службеника Управе граничне полиције.

Ефикаснијем супротстављању илегалним миграцијама допринеће и размена оперативних информација до којих се долази у предметима по споразуму о реадмисији чиме би се побољшао превентивни рад на спречавању илегалних миграција. С обзиром на то да је СФРЈ имала девет билатералних споразума о регулисању запошљавања и правима

радника у земљама потписницама који су увођењем санкција Савета безбедности УН СР Југославији стављени ван снаге, неопходно је закључивање билатералних споразума о запошљавању и одговорајућих уговора о запошљавању са иностраним послодавцем, у складу са националним законодавством Републике Србије.⁶⁵

9. Супростављање илегалним миграцијама у неким земљама југоисточне Европе

9.1. Федерација Босна и Херцеговина

Када је реч о Босни и Херцеговини, имајући у виду географски положај ове земље може се рећи да су илегалне миграције пронашла идеалне услове за свој развој. Босна и Херцеговина, ако и друге земље у окружењу, последњих година погођене су све већи приливом илегалних миграната из афро-азијских земаља. Имајући у виду чињеницу да се и Босна и Херцеговина налази на тзв. „балканској рути“, и да одрђени број илегалних миграната користи баш ову земљу као државу транзита, можемо слободно рећи да Босна и Херцеговина спада у ред земаља које у својим оквирима имају потешкоће и проблеме са илегалним миграцијама. Из тог разлога, ова земља морала је да се прилагоди таквим променама и да у своје кривично законодавство уврсти *Кријумчарење људи*, под чланом 189. у седамнаестој глави као посебно дело, што је и учињено *Кривичним законом* Босне и Херцеговине, а законодавац се одлучио за следећа решења:

(1) *Ко из користољубља преведе преко државне границе једно или више лица која не испуњавају услове за законити улазак преко државне границе или ко омогући другоме недозвољени прелазак границе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.*

(2) *Ко из користољубља омогући лицу које није држављанин државе приматељице нити у њој има стални боравак да остане на подручју те државе без испуњавања услова за законити боравак, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.*

(3) *Ако је при почињењу кривичног дјела из става (1) овог члана доведен или је могао бити доведен у опасност живот или безбједност лица која се преводе преко државне границе, или је према њима поступано у сврху израбљивања или на други*

---

⁶⁵ Стратегија супростављања илегалним миграцијама у Републици Србији за период од 2009-2014.године, (Службени гласник РС, бр. 25/2009).

нечовјечан или понижавајући начин, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

(4) Ако је при почињењу кривичног дјела из става (2) овог члана доведен или је могао бити доведен у опасност живот или безбједност лица којима је омогућен незаконит останак на подручју државе приматељице, или је према њима поступано у сврху израбљивања или на други нечовјечан или понижавајући начин, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

(5) Ко организује групу људи или било како руководи групом људи, с циљем почињења кривичног дјела из става (1) или (2) овог члана, казниће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора.⁶⁶

Сагледавајући ова законска решења, можемо доћи до закључка да се законодавац одлучио за слична решења која постоје у нашем домаћем законодавству, бар што се тиче запрећених казни за учињена дела. Пратећи тренд повећања прилива илегалних миграната у ову земљу, сигурно постоји простор за њену бољу законску регулативу и прилагођавање закона стварном стању.

9.2. Република Македонија

Република Македонија последњих година суочава се са све већим проблемом илегалних миграција, посебно из разлога што се, као и наша земља, налази на „балканској рути“ па као такву и ову земљу нису заобишле илегалне миграције и свега онога што оне носе са собом. Из тог разлога, њихово законодавство уредило је ову материју *Кривичним закоником* у члану 418-б на следећи начин:

Ко силом или озбиљном претњом да нападне живот или тело, отмице, преваре, из користољубља, са злоупотребом службеног положаја или помоћу немоћи других илегално пребацује миграната преко државне границе, затим и ко производи, купује или поседује лажни пасош са таквом сврхом, казниће се затвором најмање четири године.

Свако лице које врбује, превози, пребацује, купује, продаје или прихвата мигранте, казниће се затвором од једне до пет година.

---

⁶⁶ Кривични закон Босне и Херцеговине, (*Службени гласник БиХ*), број 37, од 22. новембра 2003. године.

Ако у вршењу радње из става 1. и 2. је опасан по живот или здравље миграната или мигрант се третира посебно понижавајуће или окрутно, или је спречен у остваривању својих права у складу са међународним правом, учинилац ће се осуђен на казну затвора најмање осам година.

Ако је кривично дело из 1. и 2. учињено малолетном лицу казниће се затвором од најмање осам година.

Ако је дело из ст (1), (2), (3) и (4) овог члана изврши службено лице у обављању службене радње казни ће се затвором десет година⁶⁷.

Предмети и возила употребљена за извршење дела одузеће се.

Из ових законских решења можемо да дођемо до закључка да је доста заострена казнена политика у Републици Македонији, бар што се тиче запрећених затворских казни за учињена дела везана за илегалне миграције, и таквом политиком законодавац сматра да ће доћи до смањења ове врсте криминалитета.

Илегалне миграције у Македонији регулисане су Законом о неовлашћеном преласку државне границе и кретању близу државне границе,⁶⁸ као и Законом о кретању и боравку странаца.⁶⁹

9.3. Република Хрватска

Република Хрватска је, као и све друге државе у окружењу, Казненим законом регулисала материју која се односи на илегалне миграције, на илегалне преласке и боравак на територији Хрватске, пошто и ова држава суочава се са озбиљним проблемом илегалним миграција, које су последњих година на забрињавајућем нивоу. Законодавац се одлучио да овај проблем реши чланом 326. *Казненог закона*, где је кривично дело одредио као *Противзаконикот улажење, кретање или боравак у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније или потписници Шенгенског споразума*, на следећи начин:

Ко из користољубља омогући или помогне другој особи недозвољено ући, изићи, кретати се или боравити у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније

⁶⁷ Члан 418-б, Кривичен законик Републике Македоније, (*Службени весник*, бр. 7/08, 114/09).

⁶⁸ Закон о неовлашћеном преласку државне границе и кретању близу државне границе, (*Службени весник*, бр. 19/04).

⁶⁹ Закон о кретању и боравку странаца, (*Службени весник*), бр. 36/92, 66/92, 26/93, 5/02.

или потписници Шенгенског споразума, казниће се казном затвора од шест месеци до 5 година.

Ако је при чињењу кривичног дела из става 1. Овог члана доведен у опасности живот или тело особе која недозвољено улази, креће се или борави у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније или потписници Шенгенског споразума, или је са њом поступано на нечовечан и понижавајући начин, или је дело учињено од стране службеног лица у обављању службене дужности, учинилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

Законодавац је одлучио сам да на овај начин правно уреди ову материју и можемо доћи до закључка да је доста блага казнена политика по питању илегалних прелазака државне границе и да постоји простора за можда детаљније одређење овог појма. Детаљније дефинисање и одређење овог питања довело би до боље поступање орагана за спровођење закона, а можда и до смањења кријумчарења миграната, јер сматрамо да се ово питање могло решити на бољи начин и сигурно има простора за то.

Оно што можемо нагласити као позитивну ствар јесте то да је Хрватска потписала 23 уговора о реадмисији са следећим земљама: Албанијом, Аустријом, Босном и Херцеговином, Бугарском, Чешком, Естонијом, Француском, Грчком, Исландом, Италијом, Латвијом, Мађарском, Македонијом, Норвешком, Пољском, Румунијом, Словачком, Словенијом, Србијом и Црном Гором и Шведском, као и један Уговор о реадмисији који покрива три земље Бенелукса: Белгију, Холандију и Луксембург. Уговори са Шпанијом, Украјином и Кипром требају бити потписани, или су у фази преговора. Република Хрватска такође је покренула иницијативу и започела преговоре с Молдавијом. Уговори о реадмисији који су потписани и ратифицирани пре него што се Република Хрватска почела усклађивати са прописима ЕУ биће на одговарајући начин измењени и усклађени.

9.4. Република Бугарска

У данашњим условима скоро да нема држава у нашем окружењу а да оне нису погођене посредно или непосредно проблемом илегалних миграција. Готово да нема државе која ова питања није инкриминисала кривичним делима, јер илегалне миграције и последице које оне носе са собом свакако утичу на нормално функционисање државе, па

је их тих разлога таквим питањима придодат велики друштвени значај. Република Бугарска прописала је кривично дело *Противзаконит прелазак границе* чланом 352. *Наказателним кодексом* донет од стране *Народне собрание* Републике Бугарске, законодавац се одлучио за следећа решења:

Ко уђе или изађе преко државне границе без дозволе од надлежне власти или са дозволом али не на одређено место за то, казниће се лишавањем слободe до пет година.

Неће се казнити онај који је ушао у државу а да се позвао на право на заштити.

Наредним чланом 353. овог закона одређује се илегално пребацивање (кријумчарење) миграната преко границе:

Ко пребаци преко државне границе поједнице или групе људи без дозволе од надлежне власти или иако са дозволом, али не на предвиђеном месту за прелазак, казниће се са лишавањем слободe од једне до шест година, са новчаном казном и са лишавањем слободe по члану 60. став . 1 или 2. овог закона⁷⁰. У наредном ставу истог члана даље се наводи следећа категоризација:

Када:

- 1. преведено лице није навршило 18 године старости,*
- 2. преведено лице није бугарски грађанин,*
- 3. прелазак се десио без знања пребаченог лица,*
- 4. за прелазак је коришћено половно превозно средство,*
- 5. дело је извршено по налогу или у складу са одлуком злочиначког удружења,*
- 6. прелазак је учињен уз учешће службеног лица који је имао користи од његовог службеног положаја,*
- 7. прелазак је учињен на начин, опасан за живот за кријумчарено лице казна је лишавање слободe од једне до осам година, новчана казна, конфискација од део или од све имовине извршиоца и лишавање слободe по члану 60. став 1 или 2. овог закона.*

Следећи члан 354. овог закона законодавац одређује као *Помагање странца* а њиме је одређено следеће:

Да је сврха добијање за себе или за друге имовинска корист противзаконито помага странца да борави у земљи кршењем закона, казниће се новчаном казном.

---

⁷⁰ Члан 353. Наказателен кодекс Републике Бугарске, Софија, 1995.

Бугарска, Грчка и Турска су 2015. године у Софији потписале споразум о успостављању заједничког центра пограничне полиције и царине ради размене информација са циљем борбе против илегалних миграната. Циљ је да се дај део Европе стави под већом контролом ових држава што се тиче илегалних миграција, с обзиром да огроман број илегалних миграната тренутно борави у Турској и Грчкој. Постоји реална опасност да одрђен број илегалних миграната преко Бугарске дође до Западне Европе.

II РЕЗУЛТАТИ ЕМПИРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА

1. Опис истраживања

Истраживање је извршено у Регионалном центру граничне полиције према Републици Македонији. Интересантно је поменути неке од најзначајнијих чињеница којима се описује оснивање, рад и надлежност ове организационе јединице у оквиру Управе граничне полиције, у којој су прикупљени подаци, релевантни за истраживање.

Управа граничне полиције је јединствена, централизована и хијерархијски организована на централном, регионалном и локалном нивоу.

На централном нивоу, своју функцију Управа граничне полиције остварује преко Одељења за границу, Одељења за странце, Одељења за сузбијање прекограничног криминала и криминалистичко-обавештајне послове, затим Одсека за међународну сарадњу и Дежурног центра. Одељење за границу је задужено за непосредну организацију и обављање послова контроле прелажења и обезбеђења државне границе и у свом саставу има Одсек за контролу прелажења државне границе, Одсек за обезбеђење државне границе и Одсек за праћење посебних видова међународног саобраћаја. Одељење за странце је задужено за решавање статусних питања странаца који легално бораве у Р. Србији, као и контролу кретања, боравка и мера према свим страним држављанима који се налазе у Р. Србији. У оквиру Одељења за странце налази се Одсек за прихват и смештај странаца, као и одсек за азил. Одељење за сузбијање прекограничног криминала и криминалистичко-обавештајне послове у свом саставу има Одсек за сузбијање илегалних миграција и трговине људима, Одсек за сузбијање прекограничног криминала и Одсек за криминалистичко-обавештајне послове.

На регионалном нивоу функцију остварује преко регионалних центара граничне полиције, који су предвиђени према свакој суседној држави по један, осим према Румунији где су предвиђена два регионална центра.

На локалном нивоу своју функцију Управа граничне полиције остварује преко станица граничне полиције за обављање контроле прелажења државне границе, којих има 40 (које обављају послове из своје надлежности на 89 граничних прелаза) и станица граничне полиције за обезбеђење државне границе, којих има 47.

Дежурни центар у домену своје надлежности: континуирано прати појаве и догађаје на државној граници, усмерава и координира рад СГП за контролу и обезбеђење државне границе, регионалних центара, Прихватилишта за странце и линија рада у Полицијским Управама (одељења и одсеци), извештава Министарство спољних послова о појавама и догађајима у којима су учествовали страни држављани, поступа по захтевима других служби МУП-а и других државних органа, а обавља и друге послове и задатке.

Дужина државне границе према Р. Македонији износи 283 км, од чега је 281,3 км на копну и 1,7 км на води.⁷¹

Регионални центар граничне полиције према Републици Македоније обавља послове из своје надлежности одређене законом. Једна од основних функција граничне полиције јесте заштита државне границе. Заштита државне границе уређена је Законом о заштити државне границе па у смислу овог закона заштита државне границе представља контролу прелажења и обезбеђење државне границе а све у циљу:

- 1) обезбеђења неповредивости државне границе;
- 2) спречавања и откривања кажњивих дела и починилаца тих дела;
- 3) заштите живота и здравља људи и животне средине;
- 4) спречавања илегалне миграције.⁷²

2. Предмет истраживања

Савремени глобализацијски токови, који су примарно усмерени ка интеграцији светског тржишта производње и капитала, имају за секундарне ефекте глобализацију криминала, миграција и организованих илегалних миграција као резултанту. Тиме

---

⁷¹ www.mup.gov.rs. Приступ 27.08.2015.године.

⁷² Закон о заштити државне границе, (Службени гласник РС, бр. 97/2008 и 20/2015 - др. закон)

илегалне миграције на прагу новог миленијума добијају нове димензије, тј. организоване форме и садржаје и нове вишеструке негативне ефекте по безбедност на националном и међународном нивоу.

Илегалне миграције све више одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату и експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације. Мали ризик и велика профитабилност изједначили су обим овог крими бизниса са илегалним прометом наркотика и оружја на глобалном нивоу.

Илегалне миграције представљају озбиљан социолошки културолошки и криминолошки проблем, који је доживео експанзију последње деценије, а који се може посматрати са различитих аспеката: безбедносног, криминолошког, кривичнопраног, психолошког, моралног, виктимолошког и тд. Такође, илегалне миграције, као специфичан облик организованог криминала карактерише све већа распрострањеност и висок степен друштвене опасности.

Предмет истраживања јесте обим, полна и старосна структура илегалних миграната, њихова национална припадност, најчешћи разлози због којих напуштају своје домове, државе које су њихов крајњу циљ (државе дестинације), као и њихова прекршајна одговорност за учињене илегалне преласке.

3. Циљ и задаци истраживања

Основни циљ истраживања је био, утврдити распрострањеност илегалних миграције у зони одговорности Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији и на тај начин извршити идентификовање најважнијих карактеристика ове негативне појаве и кључне факторе његовог испољавања и узрока настанка и појаве илегалних миграција. Из предмета и циља истраживања произилазе и задаци, а они су били следећи:

1. утврдити обим илегалних миграција;
2. утврдити полну и старосну структуру илегалних миграната;
3. утврдити националну припадност илегалних миграната;
4. колики проценат илегалних миграната је незапослен;
5. најчешћи узроци илегалних миграција;
6. државе које су крајњи циљ илегалних миграната;

7. обим и структура учињених прекршаја илегалних миграната;
8. Обим и структура поднетих прекршајних пријава против илегалних миграната.

4. Хипотезе које су проверене истраживањем

Истраживањем које је спроведено у Регионалном центру граничне полиције према Р. Македонији на основу података проверене су следеће хипотезе:

1. Порекло односно држава порекла илегалних миграната, с обзиром на ратове, економске услове и кризе у највећем обиму је држава Сирија;
2. Претежни односно основни узрок илегалних миграција, као и одлучујући фактор илегалних миграната да се одреде да напусте своје матичне државе јесу ратови (стални оружани сукоби и несигурност);
3. Најчешћа дестинација илегалних миграната јесте Западна Европа односно крајња дестинација (држава) илегалних миграната је Немачка, која има повољне услове за боравак илегалних миграната;

5. Временске и просторне границе истраживања

Просторна граница истраживања обухвата подручје надлежности Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији за временски период од 01.01.2012. до 31.12.2014. године.

6. Узорак и метод истраживања

Истраживање је спроведено у Регионалном центру граничне полиције према Р. Македонији, увидом у годишње извештаје Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији, за период од 2012. године до 2014. године.

Истраживање је спроведено у периоду од 15. августа 2015. године до 02. септембра 2015. године.

Приликом истраживања коришћени су следећи методи:

1. анализа садржаја;
2. правно-догматски метод;
3. метод посредног посматрања;

4. комперативни метод.

Анализа садржаја и метод посредног посматрања коришћен је приликом анализе годишњих извештаја о наведеним појавама и увида у евиденцијама Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији у Прешеву. Правно догматски метод је коришћен приликом обраде законских норми у српском законодавству, док је комперативни метод коришћен приликом упоређивања односа појединих резултата добијених приликом истраживања.

7. Анализа резултата истраживања

У емпиријском делу истраживања су анализирани подаци о феноменолошким карактеристикама илегалних миграција, где су посебно анализирани обим, полна и старосна структура, националност, узроци илегалних миграција као и њихова прекршајна одговорност. Коришћени су као извор података везано за илегалне миграције евиденције и извештаји Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији с обзиром да је у зони одговорности овог Регионалног центра веома изражена проблематика која се односи на илегалне миграције и свега онога што она носи са собом. Анализа полицијске статистике доприноси спознаји феномена илегалних миграција, на које ни наша држава није имуна. Овакав приступ је оправдан, јер се илегалне миграције јављају у све већем обиму, готово према свим показатељима и статистикама у свету.

Анализа података добијених у Регионалном центру граничне полиције према Републици Македонији за период од 2012. до 2014. Године

Током истраживања у Регионалном центру граничне полиције према Р. Македонији у Прешеву, истраживачу није омогућен непосредан увид у службене списе полицијских службеника који раде у Одсеку за обезбеђење државне границе, са образложењем да се ради о службеној тајни и да се из полицијских предмета не могу непосредно прикупљати релевантни подаци, већ је истраживач до података дошао на основу евиденције која се води у апликацији „12 Г“ МУП-а Р. Србије у Регионалном центру граничне полиције према Р. Македонији.

У Табели 1 приказан је број илегалних миграната у периоду од 2012. до 2014. године на основу евиденције која се води у апликацији „12 Г“ МУП-а Р. Србије у Регионалном центру граничне полиције према Р. Македонији.

Табела 1 – Број учињених илегалних прелазака у периоду од 2012. до 2014. године

година	домаћи држављани	страни држављани	број илегалних прелазака
2012	14	8829	8843
2013	6	5039	5045
2014	8	3643	3651

Тако је у 2012. години, укупно извршено 8843 илегална преласка државне границе, у наредној години тај је број нешто мањи и износи укупно 5045 илегална преласка, док је у 2014. години судећи по годишњем извештају тај број износи 3651 илегалан прелазак. Као што се и види (Табела 1) имамо тренд смањења илегалних прелазака како страних држављана тако и домаћих, имајући у виду тренутну ситуацију у Р. Србији, у текућој години имамо праву експлозију илегалних миграција, где свакодневно кроз Р. Србију прође према неким проценама више хиљада илегалних миграната. У Табели 2 дат је приказ број и полне структуре илегалних миграната.

Табела 2 – Број и полна структура илегалних миграната

мушкарци				жене				укупан број илегалних миграната
домаћи		страни		домаћи		страни		
пунолетни	малолетни	пунолетни	малолетни	пунолетни	малолетни	пунолетни	малолетни	
25	2	15743	751	1	0	751	266	17539

У Табели 2 може се уочити да је укупан број илегалних миграната у посматраном периоду био 17539. Важно је напоменути да је у полној структури илегалних миграната значајно више мушкараца него жена (однос 16:1). Такође, примећујемо да у укупном броју

илегалних прелаза далеко више има страних мушкараца који се јављају као илегални мигранти него домаћих, а таква је ситуација и код особа женског пола. У Табели 3 приказано је држављанство особа које су недозвољено прешла државну границу.

Табела 3 – Држављанство особа које су недозвољено прешла државну границу

држављанство	мушкарци	жене	укупно
Сирија	9752	573	10325
Авганистан	2017	195	2212
Пакистан	1702	107	1809
Ирак	892	73	965
Сомалија	749	45	794
Остали ⁷³	1372	24	1396

У погледу држављанства илегалних миграната уочава се у Табели 3 да преовлађују држављанин Сирије, односно мушкарци у односу на жене, ако узмемо у обзир пол. Један од разлога, за овакве податке се може тражити и у чињеници да су државе, као што је Сирија, захваћене вишегодишњим ратим дешавањима, тешком економском ситуацијом и сиромаштвом (економски мигранти), што уједно представља и покретач илегалних миграција становништва са таквих подручја.

У Табели 4 дат је проценат незапослених од укупног броја илегалних миграната и њихова полна структура у посматраном периоду.

Табела 4 – Процент незапослених илегалних миграната и њихова полна структура

	мушкарци	жене	укупно
број илегалних миграната	16521	1018	17539
процент незапослених (%)	62%	74%	

У односу на укупан број регистрованих илегалних миграната у посматраном периоду, у Табели 4 инересантано је да је већи незапослених женског пола, и тај однос између мушког и женског пола је 62:74. Ово је и добар показатељ зашто су толико приступне илегалне миграције, јер свакоко један од разлога што илегални мигранти

⁷³ Државе Блиског истока или државе афричког континента (Еритреја, Палестина, Либија, Мароко, Тунис, Конго, Нигерија, Мали, Бангладеш и др.)

напуштају своје матичне земље јести и потрага за бољим животом, већом економском сигурношћу и бољим економским статусом у друштву.

Интересантно је напоменути да је већи проценат незапослених присутан код жена од укупног броја илегалних миграната, а један од разлога је и то што њихова култура и обичаји обично сматрају да је жена та која се стара о деци и води домаћинство, док мушкарци су ти који обављају друге послове и обезбеђују егзистенцију своје породице. Такође, и ратна дешавања веома много доприносе великом проценту незапослених, праћено вишегодишњем осиромашењу ратом захваћених подручја.

У Табели 5 приказана је старосна и полна структура илегалних миграната

Табела 5 – Старосна и полна структура илегалних миграната

стар. доб.	мушкарци	жене	укупно
до 14 год.	487	184	671
од 14 до 18 год.	264	82	346
преко 18 год.	15743	751	16494

Кад је реч о старосној структури жртава такође преовлађују лица из старосне групе преко 18 година (најчешће су особе старости између 18 и 25 година). Интересантно је напоменути да је у случају илегалних миграната било знатно више особа мушког пола у односу на лица женског пола. (Табела 5).

Што се тиче узрока илегалних миграција, као најчешће се наводе ратови, с обзиром да највећи број и процента илегалних миграната долазе из држава које су захваћене ратним дешавањима. Узроке који су нагнали стотине хиљада људи да из Азије и Африке крену ка Европској унији добрим делом изазвала је сама ЕУ, или боље речено, велике силе које су некада имале колоније тамо одакле сада долазе избеглице; узроци су готово непрестани ратови, уз подстицање или мешање споља. Када се у међународним односима појави неки велики проблем, често се говори да треба решавати узроке који су до њега довели, а да последице не треба да буду приоритет. У случају избегличке кризе која потреса не само Европу то није могуће. Европска унија, заиста, нема заједничку спољну политику која би јој омогућила конзистентан приступ кризним жариштима, на шта се често жале неки њени званичници, али и многи аналитичари. Последицама, односно збрињавањем избеглица које у њој виде једину наду, Европа мора да се бави јер све друго

било би антицивизацијски. У Табели 6 дат је приказ најчешћих крајњих дестинација илегалних миграната у посматраном периоду.

Табела 6 – Најчешће крајње дестинације (државе) илегалних миграција

крајње дестинације (државе)	мушкарци	жене	укупно
Немачка	8427	417	8844
Аустрија	3321	204	3525
Француска	2083	159	2242
Шведска	1702	120	1822
Норвешка	615	81	696
Остало ⁷⁴	373	37	410

Укупно посматрано највећи број илегалних миграната као крајњу дестинацију навело је Немачку, и то како особе мушког пола тако и особе женског пола. Разлог томе јесте чињеница да Немачка спада у државе које имају „повољну климу“ што се тича пријема илегалних миграната, као и њиховог третмана након доласка у ту земљу. Један број илегалних миграната већ имају неке рођаке или пријатеље у државама, где је њихово крајње одредиште, па из тог разлога сматрају да ће им бити лакше да наставе живот. (Табела 6). У Табели 7 дат је приказ откривених прекршаја илегалних миграната у посматраном периоду.

---

⁷⁴ Један број илегалних миграната није одговорио на ово питање.

Табела 7 – Приказ откривених прекршаја илегалних миграната

година	закон	улаз	излаз	дубина	укупно
2012.	Закон о станцима	15	19	70	104
	Закон о заштити државне границе	46	17	72	135
	Остали закони	12	5	25	42
2013.	Закон о станцима	30	11	174	215
	Закон о заштити државне границе	81	12	67	160
	Остали закони	12	6	25	43
2014.	Закон о станцима	80	4	552	636
	Закон о заштити државне границе	66	9	159	234
	Остали закони	13	9	26	48

Посматрано по годинама, имамо повећање броја откривених прекршаја из области Закона о странцима и Закона о заштити државне границе. Због природе посла, полицијски службеници који раде на обезбеђењу државне границе у оквиру Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији, најчешће откривају прекршаје из области Закона о станцима и Закона о заштити државне границе, који се односе на илегалне мигранте. Ако посматрамо прекршаје из Закона о станцима и Закона о заштити државне границе можемо да приметимо да имамо више откривених прекршаја из области Закона о станцима (955 прекршаја из Закона о станцима у посматраном периоду) у доносу на Закон о заштити државне границе (529 прекршаја из Закона о заштити државне границе у посматраном периоду). Такође, примећујемо да имамо тренд повећања откривених прекршаја у посматраном периоду, односно у 2012. години имамо 281 прекршај, у 2013. години имамо 418 прекршаја, док у 2014. години имамо 918 прекршаја. И поред тога, што у посматраном периоду имамо тренд смањења илегалних миграција, односно смањење броја регистрованих илегалних прелазака, са друге стране имамо повећање броја откривених прекршаја, што значи да је дошло до повећања ефикасности рада граничне

полиције у откривању прекршаја учињених од стране илегалних миграната. Највећи број откривених прекршаја из области Закона о странцима забележен је у 2014. години, и то по дубини територије Р. Србије, а износи 552 прекршаја (Табела 7).

У Табели 8 дат је приказ поднетих прекршајних пријава против илегалних миграната за учињене прекршаје

Табела 8 – Приказ поднетих прекршајних пријава поднетих против илегалних миграната за учињене прекршаје

година	поднето прекршајних пријава		илегални мигранти				укупно учиниоци
	самостално УГП	предато другим орг. јед.	мушки		женски		
			пунолетни	малолетни	пунолетни	малолетни и	
2012	263	15	216	2	4	0	222
2013	329	7	264	2	12	0	278
2014	746	31	672	28	10	0	710

Као што можемо да приметимо имао повећање броја поднетих прекршајних пријава за учињене прекршаје од стране илегалних миграната у посматраном периоду. И поред чињенице да имамо тренд смањења броја илегалних миграната који су регистровани у зони одговорности Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији, бар кад је у питању посматрани период, с друге стране, имао повећање броја поднетих прекршајних пријава (Табела 8). Један од разлога овакве статистике јесте и то да се кажњавањем илегалних миграната за учињене прекршаје (најчешће поднете прекршајне пријаве су из области Закона о заштити државне границе и Закона о странцима) може утицати на смањење илегалних миграција. За учињене илегалне преласке државне границе, илегални мигранти најчешће буду кажњавани новчаном казном, казном затвора или опоменом, уз изрицање заштитне мере удаљење странца са територије Р. Србије, за одређени временски период, обично на период од 12 месеци. У последње време се одустало од става да се илегални мигранти кажњавају било како, из разлога што они најчешће потичу из ратних подручја, и то што велика већина изражавају намеру да траже

азил и што, а наравно што долазе у великом броја па би њихово процесуирање практично паралисало рад прекршајних судова и изазвало само штетније последице илегалним мигрантима.

Извор: Регионални центар граничне полиције према Р. Македонији у Прешеву

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Јако битна чињеница је сарадња на међународном нивоу. Та сарадња мора бити константна и добро усмерена јасним проблемима. У тој сарадњи треба укључити како органе безбедности, владине канцеларије и невладине организације. Стална размена информација може помоћи успешном превентивном раду и пресецању канала кријумчарења. Без сарадње и тимског рада супротстављање овом промлему је јако тешко.

У студијском истраживачком раду су изложени резултати истраживања илегалних миграција у зони одговорности Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији за период од 2012. до 2014. године. Веома је битно везано за ову проблематику доћи до одговора на питање распрострањености илегалних миграцијама и на тај начин извршити идентификовање најважнијих карактеристика овог проблема и изазове које носи са собом као и кључне факторе његовог испољавања. Циљ истраживања је да се покаже у којој мери су заступљене илегалне миграције, тачније изанализирања обима, полне структуре илегалних миграната, проблеми са којима се они сусрећу, државе их којих долазе као и државе које су њихова крајња дестинација, као и њихова прекршајна одговорност за учињене прекршаје.

Када је у питању обимност и распострањеност илегалних миграција у зони одговорности Регионалног центра граничне полиције према Р. Македонији истраживањем је потврђен тренд смањења илегалних миграција из земаља захваћеним ратом и немирима, праћени тешком економском и хуманитарном ситуацијом, за период који је обухваћен истраживањем. Треба нагласити да тренутна ситуација у Србији што се тиче илегалних миграције не иду у корист резултата овог истраживања из разлога што је дошло огромног прилива илегалних миграната, који долазе најчешће из Сирије, која је тренутно најугоженија држава Блиског истока због ратних дешавања у тој земљи.

Истраживањем је потврђено да су у већем броју илегалних миграната појављују особе мушког пола. Наравно, и особе женског пола нису у драстично мањем броју с обзиром да се најчешће као илегални мигранти јављају породице, где имамо особе и мушког и женског пола. Као главни разлог илегалних миграција јесте бекство од ратних дешавања али и тешке економске ситуације (економски мигранти) па из тог разлога илегални мигранти се одлучују да напусте своје земље у подрази за бољом будућношћу, сигурнијим послом и екзистенцијом.

У погледу држављанства илегалних миграната преовлађују држављанин Сирије и то мушкарци у односу на жене. Један од разлога, за овакве податке се може тражити и у чињеници да је Сирија захваћена ратним дешавањима, где „Исламска држава“ контролише велики део територије не само Сирије већ и околних држава са тенденцијом за њено проширење.

За свако успешније супротстављање овој врсти криминалитета, нарочито превентивно, неопходна је детаљна интердисциплинарна анализа са научно-истраживачког и практичног аспекта, а на бази искуства на националном и компаративном плану.

Планирање и програмирање превенције ове врсте криминалитета треба да се одвија како у земљама одакле најчешће долазе илегални мигранти (земља порекла), тако и у земљама кроз које они најчешће пролазе (земље транзита), као што је то Србија, и у земљама које представљају њихово крајње одредиште (земље дестинације).

Узроци миграција су веома бројни: рат, ратно и криминално окружење, фрустрације, њима изазвана несигурност по живот и имовину, одсуство ефикасног функционисања појединих друштвених сектора у дужем временском периоду, одсуство социјалне бриге и социјалног збрињавања становништва, што је било објективно условљено немогућношћу остваривања основних људских права, права на рад, на избор места становања, и др., осиромашење. Неefикасна контрола од стране државних органа појединих криминалних пунктова, одсуство адекватне сарадње полиције и јавности на локалном подручју у ратним условима, одсуство сарадње у оквиру Интерпола и других међународних институција, пораст криминалитета за време и после рата, отежане могућности легалних миграција.

Полиција свакако има посебну улогу како на откривачком тако и на превентивном плану. Сарадња полиције и других субјеката треба да се одвија на локалном, централном и међународном нивоу. Нужно је да сарадња на локалном нивоу резултира продором у криминална и криминогена подручја, порочне средине, посебно оне које имају организовану и функционалну структуру погодну и усмерену према овој врсти криминалности (нпр. поједине верске секте, наркодилери, шверцери, подводачи и сл.)

На овом плану посебно је интересантна сарадња са пограничним земљама, нарочито по питању узајамног интересовања, контроле пограничних прелаза и царинских делатности.

Балканске земље нису само транзитно подручје на правцу исток-запад већ све више егзистирају као тржиште односно као крајње одредиште илегалних миграција и тржиште жена из земаља Источне Европе. Имајући у виду чињеницу да се илегалне миграције одвијају на простору више држава, јасно је да се овај проблем не може решавати на нивоу појединих служби унутар једне земље (иако наглашавамо и потребу успостављања чврсте сарадње свих сегмената безбедносног система државе.)

На основу извршеног истраживања, препорука истраживача је и организовања програма и семинара за полицију, јавне тужиоце и судије о примени законских решења илегалних миграција, редовну размену искуства, информисање правосудних органа и то организовањем различитих саветовања у овој области ради изјадначавања судске праксе у кривичноправној и грађанскоправној области, даљим праћењем и истраживањем примене законских решења и проналажења адекватних инструмента. Једино се заједничким деловањем свих надлежних државних органа, институција а и самог друштва може допринети ефикасном сузбијању различитих облика илегалних миграција и допринети стварању безбеднијег друштва.

И на крају, можемо слободно рећи да постојећи системи безбедности многих земаља, организационо и функционално су неспремни да одговоре на новонастале безбедносне проблеме и изазове у вези са илегалним миграцијама, па из тог разлога нужно су доживели трансформацију. Међутим, модификација система безбедности већине земаља у том домену није потпуна, те је неопходно утврдити правце њиховог даљег развоја јер проблем борбе против илегалних миграција једино може имати успеха ако сви међународни чиниоци буду функционисали као један, уз сталну међусобну сарадњу.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Бошковић, М.; *Организовани криминалитет*, Полицијска академија Београд 1998 године
2. Бошковић, М.; *Криминална етиологија*, Издавачки центар Правног факултета у Новом Саду, Нови Сад, 2001.
3. Бошковић, М., Скакавац, З.; *Основи криминалистике*, Нови Сад, 2010.
4. Грубач, М.; *Анализа одредаба о кривичном поступку за делаорганизованог криминала у законодавству Србије и проблеми уњиховој примени*, Борба против организованог криминала у Србији, Београд: УНИЦРИ, 2008.
5. D. Vens.; *Organised Payment Card Crime*, Међународна конференција о сарадњи у борби против организованог криминалитета кредитним картицама, Лондон, 1996.
6. Ђурђић В.; *Основи криминалистике*, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2012.
7. Ђурђић В., Јовашевић Д.; *Кривично право – посебни део, друго измењено и допуњено издање*, Београд, 2010.
8. Ђурђић В.; *Кривично процесно право – Општи део*, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2014.
9. Жарковић, М., Елез С.; *Сузбијање трговине људима – добре праксе, приручник за институције, Основни елементи поступања полицијских службеника у супротстављању трговини људима*, Београд, 2010.
10. Жарковић М.; *Криминалистичка тактика*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009.
11. *Заштита права миграната у Србији*: приручник за државне службенике и слижбенике у локалним самоуправама, Међународна организација за миграције, Београд, 2012.
12. *Изазови присилних миграција, Други поглед на питање азила и реадмисије*, Група 484, Београд, 2013.
13. *Изазови присилних миграција у Србији, Стање људских права тражиоца азила и повратника по основу споразума о реадмисији*, Група 484, Београд, 2012.
14. Игњатовић, Ђ., Шкулић, М.; *Организовани криминалитет – друго измењено и допуњено издање*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2012.

15. International Human Rights, *Трговина људима и ропство*, Компаративни правни приступ и улога Европске конвенције о људским правима.
16. Кнежевић С.; *Кривично процесно право – општи део*, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2015.
17. Констатиновић-Вилић С., Николић-Ристановић В., Костић М.; *Криминологија*, пето измењено и допуњено издање, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2012.
18. Линдгрен, М., Николић, В. Ристановић.; *Жртве криминалитета – Међународни контекст и ситуација у Србији*, Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија у Србији, Одељење за спровођење закона, Београд, 2011.
19. Мијалковић, С.; *Супростављање трговини људима и кријумчарењу мигрантима*, Београд, 2001.
20. Мијалковић, С.; *Криминалистичко-обавештајни рад у превенцији међународних организованих илегалних миграција*, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, Београд, 2007.
21. Мијалковић, С.; *Супротстављање трговини људима и кријумчарењу миграната*, *Службени гласник*, Београд, 2009.
22. Мијалковић, С.; *Трговина људима*, БеоСинг, Београд, 2005.
23. Мијалковић, С.; *Национална безбедност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011.
24. Милосављевић, М.; *Илегалне миграције, Кријумчарење и трговина људима – планетарни проблем – одабрани аспекти – Актуелна ситуација у Босни и Херцеговини*, Securitas, Сарајево, 2002.
25. Милковски, З., Михић, Б.; *Илегалне миграције као облик транснационалног организованог криминалитета*, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, Београд, 2005.
26. Обрадовић, В.; *Трговина женама у Босни и Херцеговини*, Амбасада САД и Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2004.
27. Срдих, Ђ. Љ.: *Узроци и типови међународних миграција, Међународни проблеми*, број 4, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 1997.
28. Соковић С.; *Контрола криминалитета у праву Европске уније, Стратегија државног реаговања против криминала*, Београд, 2003.

29. Теофиловић, Н, Теофиловић, Т.; *Односи државе и организованог криминалитета, Удружење наука и друштва Србије*, Београд, 2007.
30. Фејеш, И.; *Савремени криминалитет и доказно право*, Нови Сад, 2002.

Правни прописи

(закони, стратегије, акциони планови)

1. Кривични законик Републике Србије, (*Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014).
2. Закон о државној управи, (*Службени гласник РС*, бр. 79/05, 101/07, 95/2010 и 99/2014).
3. Закон о заштити државне границе, (*Службени гласник РС* бр. 97/2008 и 20/2015 - др. закон).
4. Закон о станицама, (*Службени гласник РС* , бр. 97/2008).
5. Стратегија супростављања илегалним миграцијама у Републици Србији за период од 2009-2014.године, (*Службени гласник РС* бр. 25/2009).
6. Протокол против кријумчарења миграната копном, морем или ваздухом, *Службени гласник СРЈ-међународни уговори*, број 6, од 27.06.2001. године
7. Стратегија за управљање миграцијама, (*Службени гласник РС*, број 59/09).
8. Национална Стратегија за борбу против организованог криминала, (*Службени гласник РС*, Бр.23/09).
9. Протокол за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, женама и децом, који допуњава конвенцију Уједињених Нација против транснационалног организованог криминала, Палермо, 12-15. децембар 2000.године, *Међународни уговори*, бр.6/2001.
10. Кривични закон Босне и Херцеговине, (*Службени гласник БиХ*), број 37, од 22. новембра 2003.године
11. Кривичен законик Републике Македоније, члан 418-б, (*Службени весник Р. Македоније*, бр. 7/08, 114/09).
12. Закон о неовлашћеном преласку државне границе и кретању близу државне границе, (*Службени весник Р. Македоније*, бр. 19/04).

13. Закон о кретању и боравку странаца, (*Службени Весник Р. Македоније*, бр. 36/92, 66/92, 26/93, 5/02).
14. Наказателен кодекс Републике Бугарске, Софија, 1995.

Електронске адресе

Интернет презентација МУП-а Србије

<http://www.mup.rs/>

Интернет страница Владе Р. Србије

<http://www.srbija.gov.rs>

http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

Интернет страница Еуропола

<http://www.europol.eu.int>

Интернет страница ИОМ-а

<https://serbia.iom.int/sr/node/172>

Интернет страница УНХЦР-а

<http://www.unhcr.rs/opste/o-nama/istorija-unhcra.html>

<http://www.unhcr.rs/opste/o-nama/upravljanje-organizacija.html>

Интернет страница Wikipedia

<https://sr.wikipedia.org/sr/>

Интернет презентација „Илегална миграција ризикује будућност“

http://mpb-ks.org/repository/docs/BROSHURA_3.pdf

Интернет страница FAIR-Federation for American immigration reform

http://www.fairus.org/site/News2?page=NewsArticle&id=16742&security=1601&news_iv_ctrl=1007

Интернет страница JDNews

<http://www.jdnews.com/articles/disease-100740-cases-chickens.html>

Интернет презентација HEALTH ISSUES OF MIGRANT AND SEASONAL FARMWORKERS

<http://phsj.org/files/Migrant%20and%20Seasonal%20Farm%20Worker%20Health/Migrant%20and%20Seasonal%20Farm%20Workers%20-%20JHCPU.pdf>

Интернет страница Immigration laws

<http://immigration.laws.com/illegal-immigration/illegal-immigration-dangers>

Интернет страница News batch

<http://www.newsbatch.com/immigration.htm>

Интернет страница Уједињених нација у Босни и Херцеговини

http://ba.one.un.org/content/unct/bosnia_and_herzegovina/bs/home/un-agencies/iom.html

Интернет страница сајта Euobserver

<https://euobserver.com/justice/115702>

Интернет страница сајта Политика

<http://www.politika.rs/scc/clanak/219388/Illegalni-migranti-hrle-ka-Subotici>

Сажетак и кључне речи

Међунордна полицијска сарадња у борби против илегалних миграција представља данас велики проблем за многе државе у свету. Тренутна ситуација у свету је таква да готово ниједна држава није имуна на овај проблем, па из тог разлога, потребна је адекватна међународна полицијска сарадња на свим нивоима. Имајући у виду изазове са којима се сусрећу државе угрожене илегалним миграција, оне су принуђене да међусобно сарађују кроз многе међународне организације, разна удружења, да усклађују своја законодавства са законодавством међународне заједнице због лакше и боље сарадње. Како мигранти представљају веома разнолику групу, на међународном плану још не постоји скуп норми које би се односиле директно на мигранте. Један од разлога лежи и у чињеници да се мигранти дуго нису нашли у фокусу међународне заједнице и да се ова грана међународног права развијала током времена.

Више због свог географског положаја, Србија представља важну област на транзитној рути („Балканска рута“) нерегуларних миграција које теку од Азије и Африке, преко Грчке и Западног Балкана, према земљама ЕУ и шенгенске зоне. Као земља транзита, Србија је дужна да поступа према законима и конвенцијама на које се обавезала, односно да спречава илегалне миграције и пружа адекватну подршку тражиоцима азила. Недовољна средства и интензивирање управо ових миграционих токова последњих година не стварају погодне услове за испуњење тих задатака.

Решавање проблема илегалних миграција захтева доста напора. Један од начина, за који се слажу многи аналитичари јесте кооперација, као најбољи начин за решавање овог регионално распрострањеног проблема. Интегрисан регионални приступ је најбољи начин за напад на миграциона питања. Илегална миграција представља једну од главних сигурносних претњи за регион, због своје повезаности са трговином људима, дрогом и оружјем.

Борба против илегалних миграција сама по себи представља један процес који се у великој мери ослања на њену превенцију, па је из тог разлога потребно деловање система безбедности са досадашњег репресивног, тежиште пребацити на превентивно деловање. За успешну борбу неопходно је анализирати и оценити актуелну праксу нашег безбедносног система, пре свега полиције, и потребе њеног усклађивања са међународним стандардима и праксом страних безбедносних система који су успешни у томе.

Кључне речи: међународна полицијска сарадња, илегалне миграције, превенција, међународне организације, супростављање илегалним миграцијама.

Summary and keywords

International police cooperation in the fight against illegal migration is now a major problem for many countries in the world. The current situation in the world is such that almost no country is immune to this problem, and for this reason, require adequate international police cooperation at all levels. Given the challenges faced by countries affected by illegal immigration, they are forced to cooperate with each other through the many international organizations, various associations, to harmonize their legislation with the international community due to better cooperation. How migrants are a very diverse group, at the international level there is still no set of standards that would relate directly to migrants. One of the reasons lies in the fact that migrants are not a long time to find the focus of the international community and that this branch of international law developed over time.

More because of its geographic position, Serbia is an important area of the transit route (the "Balkan route") that flow of irregular migration from Asia and Africa, via Greece and the Western Balkan countries to the EU and Schengen zone. As a transit country, Serbia is obliged to act according to the laws and conventions to which it has committed, or to prevent illegal migration and provide adequate support to asylum seekers. Insufficient resources and

intensifying the administration of the migration flows in recent years do not create favorable conditions for fulfilling these tasks.

Solving the problem of illegal migration requires a lot of effort. One way, which many analysts agree is the cooperation as the best way to address this widespread problem regionally. Integrated regional approach is the best way to attack on migration issues. Illegal migration is one of the main security threats for the region, because of its connection with trafficking in human beings, drugs and weapons.

The fight against illegal migration in itself represents a process that relies heavily on its prevention, and is therefore required system performance security with the former repressive, the focus switched to preventive action. For successful fight it is necessary to analyze and evaluate the current practice of our security system, especially the police, and the needs of its harmonization with international standards and practices of foreign security systems that are successful in doing so.

Keywords: International cooperation by the police, illegal migration, prevention, International organizations, counteracting illegal migration.

Биографија

Милош Љубић рођен је 25. 01. 1989. године у Врању, Република Србија. После завршене основне и средње економско-трговинске школе у Врању уписао је 2008. године Криминалистичко-полицијску академију (КПА) у Београду, као стипендиста Министарства унутрашњих послова. Криминалистичко-полицијску академију завршио је 29. јуна 2012. године са просечном оценом 8,65.

Након завршене Криминалистичко-полицијске академије 2014. године заснива радни однос у Министарству унутрашњих послова, Управа граничне полиције, Регионални центар граничне полиције према Р. Македонији, Одсек за обезбеђење државне границе. Исте године уписује мастер студије на Правном факултету, Универзитета у Нишу, смер Унутрашњи послови, као најбоље ранжирани кандидат за напред наведени смер, а тренутно има просечну оценом 9,83.

У току школовања стекао је основно знање енглеског језика, као и одлично знање на рачунару, професионално се бавио кошарком.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Милош Љубић

Наслов мастер рада: Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграција

Ментор: Проф. др Војислав Ђурђић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формата истоветан штампаном облику, који си сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да мастер рад, под насловом Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграција

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- представља резултат сопственог истраживачког рада;
- није у целини, нити у деловима са моје стране пријављиван за одбрану на другим факултетима или универзитетима;
- не крши ауторска права или интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу.

Аутор мастер рада: Милош Љубић

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____